

CONTRA

nr 3 1995 (nr 121 från starten) årgång 21. Pris 25:-

**För och emot dödsstraff
Kejsarens nya kläder
EU-kommissionären**

FRIHETENS RÖST
— för västerländsk demokrati —

CONTRA

oberoende borgerlig tidskrift

utges sex gånger årligen

ISSN 0347-6472

Copyright Stiftelsen Contra

Eftertryck endast efter överenskommelse

Ansvarig utgivare

Tommy Hansson

Adress

Box 8052, 104 20 STOCKHOLM

Telefon 08-654 95 52

Telefax: 08-652 48 99

Prenumeration

Minst 145, rekommenderat 200 kronor, per år.

Inbetalas på postgiro 85 95 89-4 eller bankgiro 261-2638.

Finland: Minst 90 mark per år.

Finländskt postgiro 1125 82-9.

Norge: Minst 130 norska kronor per år.

Norskt postgiro 0806 199 8277.

Danmark: Minst 120 danska kronor per år.

Danskt postgiro 169-0698.

Medarbetare

Styrelseordförande: Géza Mólnár

Redaktion: Tommy Hansson, Wilhelm Hardt, Carl

G. Holm, Niclas Thorselius och Tommie Ullman.

Övriga medarbetare: Bertil Häggman, Birger Larsson,

Bertil Lindblom, Ane Sundström, Marek Zyto samt

Christler Arkelors, Italien, Peter Hartvig, Danmark, Bertil

Wedin, Mellorsta Östern, Allan C. Brownfeld, USA och

Rune Westin, Australien.

Annonser

Johannes Dirfeldt 0522-64 16 06

Presslagd 1995-05-15

Vänersborgs Offset AB, Vänersborg 1995

CONTRA-NYTT

Nytt Contra-märke: Socialism är ett helvete

Contra har tagit fram ett nytt rockslagsmärke med texten "Socialism är ett helvete" i slående röda eldslågor. Märket säljs (med oregelbundna mellanrum på lördagarna) på Drottninggatan utanför Åhléns i Stockholm och kan även rekvideras från Contra, Box 8052, 104 20 Stockholm. Telefon 08-654 95 52, telefax 08-652 48 99. Priset för ett märke är 10 kronor, vartill kommer portokostnaden. Sätt gärna in betalningen på Contras postgiro 85 95 89-4 och skriv in beställningen på talongen. Tillägget för porto och emballage är 15:-, men för det kan Du naturligtvis beställa många märken.

Rad- annonser

Beställ Den

Svenska Marknaden

Beställ det nummer av Den Svenska MARKNADEN/DSM som presenterar Gramsci-Vänsterns svenska nätverk. Blir Du – efter att ha läst numret – prenumerant utgår ingen kostnad för "Gramsci-numret". Annars fakturerar vi 50:-.

Skicka Din beställning till DSM, Box 5150, 102 43 STOCKHOLM.

Republikaner

Finns det någon eller några som vill bilda en borgerlig politisk organisation med beteckningen Republikanerna? Ring Bengtsfors 0531-61 12 65, Evald eller Malmö 040-94 86 77, Michael. Ni kan ha det som hobby.

Ny Contra-bok: Sagan om kejsarens nya kläder

Omslaget på detta nummer av boken är en teckning av Susanne Svedle, som också återfinns på omslaget till Björn Lundahls bok Sagan om kejsarens nya kläder. Boken presenteras närmare på sidorna 21-22 i detta nummer av Contra. Boken är på 222 sidor och kan beställas från Contra, Box 8052, 104 20 Stockholm. Priset för boken är 180 kronor, med porto och emballage 200 kronor. Sätt gärna in betalningen på Contras postgiro 85 95 89-4 och skriv in beställningen på talongen.

Skicka en tepåse till Göran Persson

Varför nu detta? Jo, det är ett sätt att påminna om vad som hände när tullar och skatter blev för höga i det då koloniserade USA, för 222 år sedan. Då ordnades "The Boston Tea Party" och en liberal revolution genomfördes. I dagens skattetyngda svenska samhälle är det verkligen dags att påminna om att historien mycket väl kan upprepa sig. Skicka därför en tepåse till Göran Persson och finansdepartementet. Bifoga helst en förklaring om varför Du gör det. Glöm inte Boston 1773.

Adressen är Statsrådet Göran Persson, Finansdepartementet, 103 33 Stockholm.

Radannonserna i Contra

kostar 40 kronor per sex rader. Skicka betalningen tillsammans med Din text!

Det kalla krigets hjältar:

Brian Crozier - CIA och Contra

Brian Crozier har en gedigen bakgrund som demokrat och antikommunist. Han har varit en "egen företagare" i underrättelsebranschen. Även om hans verksamhet ofta stått nära CIA och MI-6, har han hela tiden slagit vakt om att vara en självständig operatör. Till hans ivriga lyssnare har hört ledare som Margaret Thatcher och Ronald Reagan. Och lite i periferin dyker även Contra upp, vilket berättas om i Brian Croziers memoarer "Free Agent".

Brian Crozier har under ett långt liv fört en principfast kamp för demokratin och västerlandets frihetsideal. Han har gjort det självständigt och inte låtit sig inordnas i de stora statliga organisationerna. Han har varit något av en fri företagare i det kalla kriget, en fri företagare som gärna sålt sina produkter till ivriga lyssnare som Ronald Reagan och Margaret Thatcher.

Brian Crozier är med andra ord något osannolikt, som vi aldrig skulle ha fått se i Sverige. Här hade dementimaskinen och den vänsterkontrollerade pressen gjort slut på honom innan han öppnat munnen. Men lyckligtvis var det inte i Sverige utan i England som Brian Crozier hade sin huvudsakliga gärning.

Han byggde upp en egen underrättelseorganisation, som huvudsakligen var finansierad via privata kanaler. Men ibland genomförde han uppdrag i samförstånd med CIA, västtyska BND eller brittiska MI-6, inte heller franska SDECE att förglömma.

Brian Croziers politiska medvetande väcktes när han läste ex-kommunisten Viktor Kravtjenkos bok Jag valde friheten. Crozier insåg att kommunismen med nödvändighet ledde till ett samhälle med spioner och informatörer, ett system som skulle döma mänskligheten till evigt slaveri. Kampen för friheten blev Brian Croziers livsuppgift och kampen för friheten bestod efter andra världskrigets slut av kamp mot kommunismen.

Den kampen fördes från början på en låg

nivå. Crozier arbetade som journalist. Först på nyhetsbyrån Reuters, sedan vid den australiensiska tidningen Sydney Morning Herald och sedan som nyhetsbyråman i Melbourne, Djakarta, Singapore och Saigon. Att bevaka dessa områden under det tidiga 1950-talet gav god insikt i kommunistiska försök att flytta fram positionerna. I såväl Indonesien, Malaja som Vietnam arbetade kommunisterna långsiktigt för att öka sitt inflytande. Efter sin sejour i Fjärran östern flyttade Brian Crozier tillbaka till London där han engagerades av

den respekterade tidskriften The Economist och så småningom blev han ansvarig för deras konfidentiella veckorapport Foreign Report, som specialiserat sig på att vara först att informera en utvald publik om sådant som vanligen bara underrättelsetjänsterna känner till.

Västtyska kontakter

Det var Frankrikes angelägenheter som först fick ut Brian Crozier på den världspolitiska arenan i annan form än journalistiken. General Charles De Gaulles flirt med Moskva oroade många i Väst - liksom många i Frankrike. En av dem som var missnöjda med förhållandena var överste Antoine Bonnemaison, som Brian Crozier råkade möta på en flygning mellan Algiers och Paris. Croziers oklanderliga franska blev inkörsporten till ett mångårigt informellt samarbete mellan företrädare för de franska, brittiska och västtyska

Brian Crozier träffade ofta Margaret Thatcher och hade ett betydande inflytande på hennes politik. Han hade också en god lyssnare i Ronald Reagan.

underrättelsetjänsterna, ett samarbete som också blev början på det omfattande nätverk av informationskanaler som Brian Crozier byggde upp.

De tog sig uttryck i en rad organisationer där Crozier hade en mindre eller större roll. Vi möter här till exempel INTERDOC, ett nederländskt institut som gav ut väldokumenterade rapporter i världspolitiska frågor under slutet av 1960-talet och början av 1970-talet. INTERDOC finansierades till stor del av Västtyskland, men även franska och brittiska intressen var engagerade. I Sverige nådde rapporterna bland annat den anti-kommunistiska organisationen Demokratisk Allians, som på detta sätt fick del av information som till en del kom från västtyska underrättelsekällor. INTERDOCs viktiga arbete när det gällde att kartlägga sovjetiska intressen fick emellertid ett slut i och med Willy Brandts nya så kallade Ostpolitik, som i stor utsträckning tillgodosåg Sovjets intressen att flytta fram sina positioner i Centraleuropa.

När Frankrike var en säkerhetsrisk

Idag kan man lätt få intrycket att det kalla kriget var en konflikt mellan Öst och Väst, där allt bestämdes i Moskva respektive Washington. Det fanns dock en hake på Västsidan. Frankrike drev ofta sin egen linje och general De Gaulle utmanade ofta den västerländska enheten genom att flirta med Moskva. Franska patrioter ville stärka banden med Väst – i opposition mot den självsvåldige generalen – och Brian Crozier var på plats.

I april 1965 landsteg amerikanska styrkor i Dominikanska Republiken. Kommunisterna över hela världen reste sig som en man i protest. Ett imperialistiskt övergrepp, hette det. Vid samma tid blev Brian Crozier uppsökt av en man från CIA, som visade upp ett dokument som visade hur dominikanska kommunister tränats i bland annat Tjeckoslovakien och Kuba de senaste åren. Det var helt klart att Dominikanska Republiken snart skulle vandra Kubas väg. Lyndon Johnson gjorde en stor insats när han förhindrade dominikanerna att drabbas av samma olycksöde som sina karibiska bröder och systrar på Kuba.

Contra och CIA med på sitt hörn

Året därpå lanserade Brian Crozier Forum World Features, som spred artiklar till media i hela Västvärlden. CIA fanns med

i bakgrunden och även om det i huvudsak var en kommersiell aktivitet kom en del av startkapitalet från CIA. Men Brian Crozier själv var hela tiden "fri företagare" i anti-kommunismens och demokratis tjänst. I den riktningen gick också hans engagemang inom förlagsbranschen. Brian Crozier hade skrivit en biografi om Francisco Franco, som getts ut av ett brittiskt förlag med Maurice Temple Smith som ansvarig för kontakterna med Crozier. Crozier föreslog nu att Temple Smith på sitt eget förlag skulle utge böcker med kunniga personers synpunkter på den globala strategiska utvecklingen. En av de personer som lockades att skriva åt Maurice Temple Smith var Winston Churchill, konservativ parlamentsledamot och son till sin kände namne, den krigstida brittiske premiärministern. Winston Churchills bok "Till Västs försvar" kom för övrigt ut på Contra förlag 1983. Som förläggare med små resurser irriterar det oss något att vi betalade ett fullt kommersiellt arvode till Winston Churchill och Maurice Temple Smith och dessutom på Contras bekostnad tog över Winston Churchill till Sverige – det här borde ju CIA ha betalat! Men Contra och Winston Churchill fick en helsida i Expressen på köpet, skriven av Ernst Klein. Ytterligare en Contra-bok som tillkommit med Brian Croziers hjälp var den förre sovjetiske lägerfångnen Vladimir Bukovskijs "Moskva och fredsrörelsen", som utgavs året efter Churchills bok. Också här stod Croziers vänner inom CIA för en del av finansieringen av originalutgåvan, medan den svenska utgåvan finansierades helt och hållet av Contra.

Trots att Contra hela tiden varit väl informerat om Brian Croziers offentliga aktiviteter var det faktiskt bara vid ett tillfälle som Contra-aktivisters vägar korsades med Croziers. Det skedde i Köpenhamn 1986. Där hölls en gigantisk sovjetisk propagandakongress i namn av "Världsfredsrådet". Det var första gången denna sovjetiska frontorganisation vågade sig på ett större möte utanför Sovjetblocket. Bland deltagarna märktes bland annat den folktoppartistiska (!) svenska riksdagsledamoten Ingela Mårtensson. Crozier ordnade finansiering från CIA och engagerade den unge britten Julian Lewis och exilryssen George Miller för att sätta käppar i hjulen för konferensen. De samarbetade nära med Contras medarbetare i Köpenhamn Peter Hartvig och fyra Contra-aktivister åkte till Köpenhamn för att delta

i aktionerna. Ett helt gäng unga briter, tillsammans med exilryssar från Frankfurt, afghanistanska studenter från Tyskland, danskar från Fremskrittspartiets Ungdom och de fyra Contra-aktivisterna bidrog till att göra det sovjetiska propagandajippet till ett stort fiasko. Det blev inga fler möten av det slaget i Världsfredsrådets namn innan Sovjetunionens fall. Och Sovjetunionens fall var Världsfredsrådets fall.

Samtalspartner med Thatcher och Reagan

Brian Croziers privata kampanjer mot kommunismen finansierade huvudsakligen med kommersiella metoder, medan CIA, brittiska säkerhetstjänsten MI-5 och MI-6, tyska BND och några andra stod för blygsamma bidrag i speciella projekt. Mot detta ställer Crozier uppgifterna i ett föga uppmärksammat tal av Gorbatsjovs utrikesminister (nuvarande georgiske presidenten och diktatorn) Eduard Sjevardnadze höll i juli 1990. Sovjet satsade enligt Sjevardnadze årligen 350 miljarder kronor (nä, växelkursen var kanske inte helt realistisk...) på "den ideologiska konfrontationen med Väst".

Genom sin publicistiska verksamhet, sin forskning och sin noggranna research har Brian Crozier varit en betydelsefull bidragsgivare till kampen mot kommunismen. Han har också varit det i en mycket speciell egenskap, som samtalspartner med Margaret Thatcher och Ronald Reagan. Brian Crozier var en man som hade tillträde till Västs viktigaste politiska ledare och då kunde förklara den kommunistiska strategin och lägga fram förslag till samlade motåtgärder. Genom detta inflytande medverkade Crozier aktivt främst till Thatchers, men även till Reagans, resoluta uppträdande när kommunistiska intressen gjorde sig gällande. Detta renderar honom förvisso beteckningen en "kalla krigets hjälte".

Carl G. Holm

Brian Crozier har beskrivit sin verksamhet som "fri agent" i Västs tjänst i boken "Free Agent", som är utgiven av Harper Collins 1994.

Dödsstraff är en fråga som engagerar många, oavsett åsikt. Längre har ämnet varit tabubelagt i svensk debatt. I takt med den ökande brottsligheten har dock några tagit bladet från munnen och förklarat sig förespråka dödsstraffet. I en opinionsmätning i Ungdomsbarometern nyligen visade sig till exempel 51 procent manliga och 30 procent

kvinnliga gymnasieelever vara för dödsstraff.

Under senare år har dessutom flera svenska politiker och nämndemän stött dödsstraff för extremt grova brott. Till dessa hör förre moderat riksdagsmannen Pehr Löfgren, *Contras* ansvarige utgivare Tommy Hansson, som är nämndeman, samt senast Håkan Johansson, ordförande i

Centerns ungdomsförbund i Öds-mål.

Tidskriften *Contra* tar inte ställning i själva sakfrågan, vilket inte hindrar att enskilda *Contra*-medarbetare har privata åsikter. För att belysa den kontroversiella frågan om dödsstraff presenterar vi här två engagerade inlägg – ett för (Tommy Hansson) och ett emot (Carl G. Holm).

För dödsstraff:

Rättvisa - inte hämnd

Till alla dödsstraffsmotståndare vill jag ställa följande fråga:

Vilket annat straff motsvarar de bestialiska brott som begåtts av en Andrej Tjikatilo, en Jeffrey Dahmer eller en Thomas Quick?

"Kannibalen från Rostov", Tjikatilo, tog livet av minst 53 unga män och kvinnor i Ryssland, Ukraina och Uzbekistan innan han greps 1990; många av offren åt Tjikatilo dessutom upp. Amerikanen Dahmer gjorde sammalunda med 17 personer under 13 år. En svensk motsvarighet – låt vara i mindre skala – är mord- och sexualgalningen Quick.

En rad uppmärksamade rättsfall illustrerar en växande svensk opinion mot den grova brottsligheten och en rättskipning som de allra flesta medborgare i en rad opinionsundersökningar upplever som alltför slapp och inkonsekvent. Orten Lindome har blivit ett nyckelord i sammanhanget – det var här en äldre man mördades men mördaren kunde gå fri, därför att de två personer som befann sig på mordplatsen skyllde på varandra. På motorvägen utanför Eskilstuna sköts vidare bokförläggaren Lennart Schönkopf till döds av en sjuttonåring som ogillade Schönkopfs körsätt; sedan en domare jämfört dådet med tjuvjakt dömdes ynglingen slutligen till två års fängelse. Och i samma Eskilstuna mördades 18-åriga Anna av en frigående, notorisk sexualbrottsling.

Namn som Jussi Ondin, Juha Valjakala, Ioan Ursut, Mattias Flink, Thomas Quick,

Gustaf Dahlman var riksbödel under åren kring senaste sekelskiftet. Han var bosatt på Kungsholmen i Stockholm.

Lasermannen, Bjuv och Sturecompagniet kompletterar bilden av den grova brottslighet som blivit verklighet i Sverige.

Skäl för dödsstraff

De svaga tendenser till skärpning av samhällets syn på kriminalitet, som trots enstaka uttalanden i motsatt riktning tycks

ha skett, räcker dock inte. Ty även om man "slänger bort nyckeln" finns alltid risken att en galning som Quick eller Annas mördare i Eskilstuna kommer ut igen och återupptar sin tidigare verksamhet. Så har ju också skett i nämnda fall.

Den tilltagande grova brottsligheten, liksom allmänna rättviseskäl, talar enligt min mening för ett återinförande av dödsstraffet i Sverige. Jag vill anföra följande vägande skäl härför:

1. Rättvisa. "Rättvisa, inte hämnd", lyder titeln på nazistjägaren Simon Wiesenthals memoarer. Det är en utmärkt utgångspunkt. Man behöver inte vara hämndlysten för att konstatera, att brottslingar bör sona sina brott. För en felparkerare räcker det med ett litet bötesstraff. För extremt grova brott av typ mord, grova sexualförbrytelser, grova narkotikabrott, allvarliga former av landsförräderi och alla andra förbrytelser som enligt lag kan ge livstids fängelse är det nödvändigt med helt andra sanktioner. För här uppräknade brott är dödsstraff enligt mitt sätt att se logiskt – och framförallt rättvist.

2. Prevention. Det är samhällets skyldighet att skydda sina medborgare mot det begränsade antal individer som är särskilt våldsbenägna och farliga. Det är i sammanhanget totalt ointressant om orsaken här till är en tråkig barndom eller genetiska faktorer. En seriemördare blir ju knappast ofarligare därför att pappan söp eller mamman var sadist eller därför att han "saknade manliga förebilder". Och oavsett vad man tycker om dödsstraffet så är det hund-

raprocentigt effektivt i ett avseende: en dödsdömd och avrättad person begår inga fler brott. 18-åriga Anna skulle alltså vara vid liv om hennes baneman oskadliggjorts för gott i ett tidigare skede.

3. Avskräckning. Trots senare tiders mytbildning torde den hederliga principen "Enom till straff, androm till varnagel" fortfarande vara relevant. Dödsstraffets kritiker påstår rutinmässigt att stränga straff i allmänhet och dödsstraff i synnerhet inte avskräcker andra från brottslighet. Man brukar då hänvisa till den amerikanska delstaten Texas, som har dödsstraff och samtidigt en accelererande brottslighet. Argumentet är inte övertygande. Man kan nämligen anta att brottsutvecklingen i Texas hade galopperat iväg ännu vildare om man inte haft dödsstraff.

Varför istället inte ta exemplet Utah, där man arkebuserar dödsdömda och där brottsligheten ligger på en beständigt låg nivå? Avskräckningseffekten skulle dock säkerligen bli ännu större om dödsstraffen verkställdes snabbare än vad som nu är fallet. Bara en liten del av USAs dödsdömda avrättas verkligen. Brottslingarna vet därför, att även om det värsta skulle inträffa – att de åker fast och döms till döden – så kommer de troligen att undgå avrättning.

Joe Hill skyldig

Det mest relevanta argumentet mot dödsstraff är risken att oskyldiga löper risk att tagas av daga. Sådant har bevisligen också inträffat. Men risken är betydligt överdriven. Dödsstraffets kritiker har under senare år då och då påstått att amerikanska studier visar att massor av oskyldiga avrättats i USA under 1900-talet. En sådan undersökning gjordes för ett par år sedan av Hugo Bedau och Michael Radelet. Studien tar upp 350 fall där svarande dömts skyldiga för brott med dödsstraff i straffskalan.

Lagkunniga kritiker har dock gått till rätta med nämnda studie, bland annat förre biträdande justitieministern Stephen Markman. Denne och andra kritiker hävdar att Bedaus och Radelets studie alls inte demonstrerar det den låter påskina – att oskyldiga avrättats på löpande band. Tvärtom visar studien att det är utomordentligt ovanligt att dödsdomar avkunnas på bevisat felaktiga grunder. I själva verket anser kritikerna att Bedau/Radelet icke påvisar ett enda sådant fall.

Ett av de exempel på föregivet tveksamma dödsdomar Bedau/Radelet anför är

den martyrförklarade svensk-amerikanske fackföreningsagitatorn Joel Hägglund (Joe Hill) som dömdes och avrättades i Salt Lake City, Utah 1915, för mordet på en butiks innehavare. Markman framhåller emellertid: "...Bedau och Radelet hänvisar till ett fiktivt verk – en 'fantasi-handling', med deras ord – för att backa upp deras slutsats att Hill inte var skyldig. Detta trots ett ögonvittnes vittnesmål som band Hill vid brottet, bevis för att han sökte medicinsk vård för en färsk skottskada morkvällen, bevis för att kulan var av samma typ som den offret avfyrade mot sin attackerare, bevis för att Hill bad sin läkare att inte avslöja hans sår, samt ett medgivande från Hill att han gjort sig av med ett vapen kort efter att ha lämnat läkaren."

Endast 200 av de påstått felaktigt utdömda straffen omfattade mord av första graden och hade alltså dödsstraff i straffskalan; i bara 139 av dessa fall dömdes de tilltalade verkligen till döden. Och bara vid 23 av dessa avrättades vederbörande, däribland Joe Hill mot vilken bevisningen vid en efterhandsgranskning tycks fullt tillräcklig. Det är alltså bara dessa 23 fall som egentligen är intressanta för den som önskar bevisa att oskyldiga avrättats i USA. Som framgått ovan misslyckas dock författarna till studien att bortom alla tvivel påvisa ett enda sådant fall. Då bör man ändå minnas, att drygt 7 000 människor avrättats i Förenta staterna under innevarande sekel!

Dödsstraffet avskaffades i Sverige 1921, men dödsstraff för landsförräderi i krigstid togs inte bort förrän 1973. Den sist (senast?) avrättade i vårt land hette Johan Alfred Ander, som hade gjort sig skyldig till rån. Han giljotinerades 1910 med en från Frankrike importerad giljotin. Redan i mitten på 1800-talet hade liberalare vindar börjat blåsa på kriminalvårdens område, och 1864 kom en ny och mildare strafflag som gjorde dödsstraff ovanliga och som till slut gjorde riksbödeln Gustaf Dalman arbetslös.

Opinionen mot dödsstraffet fick näring av utvecklingsoptimismen med rötter i upplysningstidens idéer: eftersom samhället och mänskligheten obevekligen gick mot större och större framsteg skulle brottsligheten så smångom försvinna, varför det inte heller fanns behov av drakoniska straff. Men riktigt så blev det som bekant inte. Tvärtom har brottsligheten ständigt förgravats. De groteska exemplen Tjikatilo

och Dahmer nämndes inledningsvis. Det finns otaliga andra. I ett land som Filippinerna har man tagit konsekvenserna av brottsutvecklingen och nyligen infört dödsstraffet, en möjlighet som diskuteras i en rad andra länder och i amerikanska delstater som nu inte har dödsstraff. Singapore med sina stränga straff, inklusive dödsstraff, är känt för sin låga brottslighet.

I Sverige löper den som yttrar sig positivt om dödsstraffet risk att löpa gatlopp i massmedia och uteslutas ur partier med mera. Det är ett oskick som snarast bör upphöra. Den konstitutionella yttrandefriheten gäller självfallet även denna fråga!

Dödsstraff inte mord

Företrädare för Amnesty International och andra dödsstraffsmotståndare lever högt på sympatiskt klingande fraser av typ "Dödsstraff är mord i lagens namn" och "Livet är okränkbart". Den första av dessa kan saklöst avfärdas. Om dödsstraff har införts efter noggrann juridisk och politisk prövning efter ett demokratiskt samhälles skick och lagar är det de jure eller de facto inte mord. (Mord är det däremot om man som i dagens Kina och några andra länder eller i Nazityskland på sin tid avlivar folk godtyckligt och efter politiskt mode, men då är det inte fråga om dödsstraff i egentlig mening utan rätt och slätt statlig terror; lika oegentligt är det att tala om "avrättning" vid vissa typer av maffialiknande mord).

Givetvis bör livet vara okränkbart. Brottsutvecklingen i samhället visar dessvärre, att så långt ifrån alltid är fallet. Tvärtom kränks livet dagligen och stundligen av brottslingar och tyranner. Därför måste det civiliserade rättssamhället ta på sitt ansvar att på effektivast möjliga sätt eliminera de individer som med vett och vilja ägnar sig åt sådan verksamhet och därmed mäter sig ur den mänskliga gemenskapen. Därför är det också helt i sin ordning att nazistiska och kommunistiska krigsförbrytare och statsterrorister uppsparas och ställs inför rätta.

Självfallet måste alla mått och steg tas för att vid tillämpningen av dödsstraff minimera möjligheten att oskyldiga avrättas. Realistiskt kommer dock hundra procentig säkerhet inte att kunna nås och nås inte heller i dag i de länder som tillämpar dödsstraff. Dödsstraffsanhängarna – och en majoritet av alla amerikaner inklusive Bill Clinton är det i opinionsmätning efter opi-

nionsmätning – är trots detta beredda att ta risken att oskyldiga avrättas. Detta i medvetande om att avsevärt fler oskyldiga

liv sparas genom att mordgalningar avrättas, än det ytterst ringa antal oskyldiga människoliv som sparas genom att döds-

straffet avskaffas.

Tommy Hansson

Mot dödsstraff:

Vår undermåliga rättsapparatur

Norge hade redan före Andra världskriget avskaffat dödsstraffet. Ändå dömdes trettio norrmän efter krigets slut till döden för brott som de begått under kriget. Tjugofem av dem avrättades genom arkebusering, mest känd av de avrättade var Vidkun Quisling, nationalsocialisten som i egenskap av ministerpresident styrde det av Tyskland ockuperade Norge.

I Norge infördes dödsstraffet och tillämpades retroaktivt i strid mot alla traditionella västerländska rättsprinciper. Men förvisso med ett starkt folkligt stöd. De avrättade hade begått de mest avskyvärda brott mot det norska folket och jag tvekar inte att säga att de väl gjort sig förtjänta av

sitt öde. Men jag måste göra en reservation. En viktig sådan. Jag har själv inte följt några domstolsförhandlingar. Jag har inte lyssnat på åklagare och försvarsadvokater. Jag vet inte om det uppdämda folkliga hatet ledde till att någon anklagad fick en orättvis behandling. Men jag vill inte utsluta att så var fallet.

Och det är just denna reservation som gör att jag rent principiellt hamnar på motståndarsidan när det gäller dödsstraffets tillämpning. Även när det gäller de mest fasansfulla brott vi kan tänka oss. Inte för att brotten inte skulle göra brottslingen förtjänt av ett dödsstraff, utan för att vi har och säkert alltid kommer att ha ett uselt rättsväsen, som lätt låter sig styras av populistiska svängningar och "modern" syn på

vad som är rätt och fel. I en sådan värld kan ingen – skyldig eller oskyldig – gå säker för vad "rättvisan" hittar på.

Svåraste brotten

Om vi idag skulle se dödsstraffet infört i Sverige skulle det naturligtvis vara förbehållet de allra svåraste brotten. Det vill säga brott som idag skulle föranleda livstids fängelse. Livstids fängelse är ett utomordentligt ovanligt straff. Idag sitter bara något femtiotal människor i Sverige inne på livstid. Alla utom en (Stig Bergling) har fått sitt livstidsstraff på grund av mord.

Men kan vi lita på domstolarna? Låt oss se på några uppmärksammade fall på senare år!

Christer Pettersson dömdes till livstid av tingsrätten för mordet på Olof Palme. Han friades helt av hovrätten. Den ena domstolens utslag är felaktigt – men vilket av utslagen?

Lars Tingström, den så kallade bombmannen, var en av de få livstidsdömda som verkligen utsattes för ett livstidsstraff. Han avled i Tidaholmsfängelset, sedan han fört en mångårig kamp för upprättelse. Han hävdade intill sin död att han var oskyldig till det han dömts för. Tingström blev också efter många år i fängelset i en ny rättegång friad för det bombdåd som var grunden till livstidsdomen. Men då hade han fått ytterligare en livstidsdom på sig för ett bombdåd som var snarlikt det första han dömdes för – och det andra dömdes han för för att det var så snarlikt det första, som han när domen i bombmål två föll fortfarande ansågs vara skyldig till. En tredje liknande bomb sprängde en annan man i luften, denne saknade alibi för både bomb ett och två. Han kan mycket väl ha varit den skyldige till alla tre. Det fanns inget annat än indicier mot Tingström.

Var Tingström skyldig eller oskyldig? Jag vet inte, men jag vet att han fick en orättvis rättegång, sedan åklagaren Sigurd Dencker avslöjats med att ha gått i säng med Tingströms sambo. Lars Tingström

Rättvisa skipas vid en svensk avrättning på 1800-talet enligt en tecknares syn.

lyckades under utomordentligt svåra omständigheter få Sveriges Riksdag att ändra brottsbalken. Den ändrade lagen gjorde det möjligt för honom att få resning i bombmål ett och bli frikänd. Han lyckades dock aldrig i livet få resning i bombmål två. Men redan bombmål ett – som han alltså frikändes från – hade renderat honom en livstidsdom.

"Johan-målet" i Sundsvall handlar om mordet på en ung pojke. Johan Asplunds föräldrar kastade snabbt misstankarna på en viss man, som ställdes inför rätta. Idag har en helt annan person (Thomas Quick) erkänt mordet på Johan och det mesta talar för att detta erkännande är riktigt.

Udermålig rättsapparat

I Norge finns inget livstidsstraff. Lagens strängaste straff är tjuugoett års fängelse. 1970 dömdes den då 38-årige Per Liland till 21 års fängelse för ett bestialiskt dubbelmord. Liland avtjänade tretton år i fängelse och underkastades sedan tio års övervakning. Han friades i en förnyad rättegång helt från alla anklagelser och tillerkändes ett skadestånd på 13,7 miljoner norska kronor för ett förstört liv.

Den i alltför många fall udermåliga rättsapparaten dömer oskyldiga till lagens strängaste straff. Ibland går det långt senare att bevisa att det är oskyldiga som drabbats. Det är just sådana fall som jag tagit upp här. Men i andra fall lyckas inte de oskyldiga bevisa sin oskuld.

När en oskyldig till slut bevisar sin oskuld kan inte staten göra skadan ogjord. Men staten kan åtminstone genom ett rejält skadestånd ge en viss kompensation för att en oskyldig människa fått lida. Hur ska den kompensationen gå till i ett samhälle med dödsstraff? Ska inte då i rättvisans namn också åklagaren och rättsens ledamöter dömas till döden? Eller ska en avrättads käresta eller barn få ekonomisk kompensation för att samhället tagit livet av en älskad make eller far? Jag tycker att svaret är givet. Vår rättsapparat är så udermålig att vi inte kan ha dödsstraff. Hur väl de riktiga skurkarna än gjort sig förtjänta av dödsstraff.

Carl G. Holm

Clinton fortsätter klanta till det...

Contra har vid ett par tillfällen, senast i en artikel i nr 1/95, kritiserat den amerikanska Clinton-administrationens utrikespolitik. Sedan den artikeln skrevs har Clinton fortsatt klanta till det.

På St. Patrick's Day (Irlands nationaldag) den 17 mars tog Clinton i Vita huset emot Gerry Adams, som leder det terroristorganisationen IRA närstående Sinn Féin-partiet. England protesterade förgäves mot besöket. Besöket bedöms internationellt så uppseendeväckande kontroversiellt, att det kommer att skada de amerikansk-brittisk relationerna högst väsentligt.

Gerry Adams har, som vi kunde informera om i *Contra* 4/94, ett förflutet som anförare för IRAs ökända Belfast-brigad. Han greps av polisen och satt i fängelse åren 1973-77. 1979 blev Adams chef för IRAs arméråd. Samma år som Adams greps sprängdes Lord Mountbatten (bror till Sveriges förra drottning Louise) till döds i ett attentat som IRA tog på sig ansvaret för. Gerry Adams har numera bytt ut IRAs kamouflageuniform och stickade terroristhuvor mot kostym och slips och presenterar sig som en respektabel politiker av närmast socialdemokratiskt snitt. Att Bill Clinton låtit sig duperas är en sak –

övriga västliga ledare lär inte göra det.

Uppenbarligen har Bill Clinton haft det dåliga omdömet att lyssna på den mäktiga irländska lobbyen inom det demokratiska partiet, som på en gång förfogar över betydande ekonomiska tillgångar och är otillåtligen naiv och okunnig. Några sakpolitiska argument för Clintons manöver står däremot inte att finna – annat än en möjlig vilja att sätta käppar i hjulet för Storbritannien.

De enda som utöver den irländska lobbyen och IRA applåderar Adams Vita husbesök torde vara Lyndon La Rouches rörelse, i Sverige känd som Europeiska arbetarpartiet (EAP), som tillhör Clintons mest hängivna stödtrupper. EAP har en rabiat negativ inställning till England och stöder därför IRAs antibrittiska linje.

Strax efter Adams bisarra gästspel i Washington (han besökte USA också i slutet av förra året) beslöt Clinton att fira femtioårsminnet av de allierades seger i Andra världskriget, inte med premiärminister John Major i England – vars inbjudan Clinton alltså tackade nej till – utan med president Boris Jeltsin i Ryssland. Det valet ledde även det till vanmäktiga protester i den civiliserade världen. Många tolkade – med rätt eller orätt – Clintons val som ett stöd för den ryska aggressionen mot Tjetjenien.

Att sedan betydande skandinaviska politiker såsom Gro Harlem Brundtland och Mona Sahlin gjorde Clinton sällskap

gör knappast saken bättre.

Med allt fog frågar sig alltfler vad Bill Clinton egentligen sysslar med. Tyvärr tvingas den normalt proamerikanska tidsskriften *Contra* konstatera, att den nuvarande amerikanska utrikespolitiken är definitivt ovärdig en västlig stormakt, tillika världens ledande demokrati.

Tommy Hansson

President Clinton tog i mars emot IRA-terroristen Gerry Adams...

Contra hos de privata Palme-spanarna:

En underhållande afton...

Av Niclas Thorselius

Den 28 februari, nioårsdagen för mordet på Olof Palme, var det dags igen för Fritz G. Pettersson, frilansjournalist, att samla privatspanarna kring Palmemordet för ett offentligt möte i ABF-huset på Sveavägen i Stockholm. Några av *Contras* medarbetare var på plats för att begrunda hela tillställningen och se om ryktena om "Knäppgökarnas show" stämde. Och visst blev det underhållning...

Mellan 1989 och 1992 hade Fritz G. Pettersson offentliga möten i Medborgarhuset på Söder i Stockholm. Han har de senaste två åren följt upp dessa i ABF-huset på Sveavägen, inte långt från mordplatsen. Eftersom han känner sympati med andra privatspanare låter han även dessa lägga fram sina versioner, även om han själv inte tror det minsta på dem (p g a att de ofta är stolliga). Detta har lett till att kända personer inom massmedia, t ex Jan Guillou och Robert Aschberg, har hånat mötena och kallat dem för "cirkusar" och "privatspanarnas julaftnar".

Det har emellertid inte hindrat den nya Palme-kommissionen att inbjuda privatspanarna till en offentlig hearing den 14 juni.

Tyst minut

När man betalade inträdet på 40 kronor fick man ett häfte i handen som innehöll en hel del: först en kopia på ett brev som Pettersson skickat till den nya Palme-kommissionen, som leds av Sigvard Marjasin. Här önskar han den lycka till och framhåller att de privata kritikerna står till förfogande om kommissionen vill tala med dessa. På nästa blad finns de satiriska artiklarna av Guillou och Aschberg kopierade, och på det sista bladet finns alla olika versioner om vem som mördade Palme och hur stor sannolikheten är för respektive version.

Fritz G. Pettersson inledde med ett inlägg på femton minuter om vad som var syftet med kvällens möte och vad som hade hänt under året. Han förklarade också hur omöjligt det var att försöka privatspana med det motstånd man möter från polis och myndigheter.

–Vi är inte här för att hylla Olof Palme och inte heller hetsa mot hans sätt att styra Sverige. Det enda som är intressant är olika versioner med tänkbara personer och motiv till att han blev mördad.

Hur detta går ihop med att han och de andra spanarna går till mordplatsen Sveavägen vid elvatiden och håller en tyst minut var svårt för *Contras* representanter att förstå...

"Bosse" och "Sigge"

Det första spåret som togs upp kom från en privatperson vid namn Ronny Ambertz som verkade nervös och pressad och som – om han inte hade talat på det sätt han gjorde, stönande utrop med eftertryck som lockade fram skratt bland publiken – hade en skrämmande berättelse:

Ronny Ambertz känner en polis som vi kan kalla Bosse. Bosse säger sig veta vem som mördat Palme, eftersom han själv har varit medhjälpare. Mördaren kan vi kalla Sigge. När Ronny åker till Stockholmspolisen möts han av polismän som är irriterade och inte vill veta av spåret överhuvudtaget.

Parallellt med detta presenteras hela fallet den 24 juni 1989 av Lennart Lindström, redaktör på *Helgbladet*, som sedan drunknar mystiskt den 21 februari 1990 mitt i natten i Mälaren. Ingen utredning görs och man fastställer utan vidare att det var en olyckshändelse, trots de konstiga omständigheterna. När "Bosse" får reda på det hela utbrister han: "Nu har de tagit honom också"...

Trots småskratten i publiken kunde man inte låta bli att tänka på vad det skulle innebära om det som berättats var sant. Ronny Ambertz antydde också att han inte hade velat komma till mötet överhuvudtaget och skyndade snabbt därifrån så fort

han var färdig, precis som om han kände sig hotad från någon i publiken.

Att sedan Fritz G. Pettersson, som är den mest seriösa och trovärdiga personen av talarna, tyckte att detta var det mest intressanta spåret, gjorde att Ambertz berättarteknik kom i bakgrunden. Efter mötets slut kunde man fastställa att detta inlägg var det som ådrog sig mest intresse.

Detta följdes upp av de dåraktiga inläggen. Det första kom från Gunnar Wide, fd tullkriminalchef, som sammanfattande sade det alla redan visste, att någonting var dolt. Han klamrade sig fast vid motivfrågorna och talade ganska länge utan att komma till saken och gjorde det som Aschberg sade att han inte skulle göra – gav oväsentliga detaljer om utredningen som inte hade allmänt intresse.

Thorwald Arvidsson, jurist, kom sedan med kvällens paradnummer.

–Det var *samhället* som sköt Palme, utbröt han och kom med en förklaring som ingen förstod, förmodligen inte ens Fritz G. Pettersson.

–Astrologin kan också ha spelat sin roll, detta får inte nonchaleras, menade Arvidsson. På vilket sätt var tydligen upp till publiken att tänka ut. När talaren till sist lade fram en teori om att Palme var en reinkarnation av Napoleon, började t o m den tristaste gräsossen (sådana fanns det gott om i publiken) att dra på mungiporna.

Journalisten Sven Anér infann sig inte under kvällen, vilket var bra för trovärdigheten för mötet men desto sämre för dem som var ute efter underhållning. Denne man har hävdat att mordet inte ägt rum och att Palme lever. Hans andra teori går ut på att Lisbeth Palme sköt statsministern och att hon själv ordnat till kulhålen i sin blus. Också Hans Holmér har av Anér blivit utpekad som tänkbar mördare.

Två larm?

Gösta Söderström, pensionerad polis-kommissarie, var näste man på scenen. Han inledde med en antydning om att han kände sig förolämpad av Robert Aschbergs artikel i tidningen *Metro*. Det hela

gällde larmen efter mordet, där Aschberg sade att Söderström skulle "trolla med tiderna". Men riktigt så var det inte. Hans teori går ut på att det var två larm, men att detta inte utretts av polisen. Huvudfrågan är: När kom polisen? Nonchalerade man det första larmet och åkte till platsen först vid det andra?

Enligt Söderström är denna frågeställning inkörsporten till polisspåret. Det hela var ganska intressant, och Söderström lade inte fram några teorier som kunde uppfattas som direkt stolliga.

Den sista talaren hette Olof Hassel, ingenjör från Jönköping, som tog SÄPO som trolig mördarorganisation. Enligt honom och flera andra som skrivit böcker i ämnet så finns det en ärlig del och en kriminell maffialiknande del inom SÄPO Dessa för en maktkamp mot varandra. Med bestämd och trovärdig röst säger han att han är utsatt för terror av "maffiagruppen", men är precis som de andra lite överdriven i sitt uppträdande vilket ledde till att en del hade det svårt att hålla sig för skratt även här.

I ett flygblad som har delats ut i Jönköping och Stockholm mellan 1991 och 1994 kan man läsa hela sammanfattningen av nämnda teori riktad mot SÄPO. "Den oärliga delen av SÄPO bedriver en sofistikerad terror, med hjälp av privatpersoner samt den öppna poliskåren och därmed även det svenska rättssystemet! Terrorn sker utanför vederbörande polischefers kontroll och den skapar kaos, med rädsla, inom polis- och rättsväsende!"

I slutet av flygbladet påstås det att positiva signaler har kommit från de "ärliga" personerna inom SÄPO.

Omstrukturerings?

Om Fritz Petterssons möten skall fortsätta år efter år, vilket de lär göra, så kommer massmedia att håna ännu mer tills det seriösa och genomtänkta i hela arrangemanget kommer att drunkna i uppståndelsen kring dårnarnas inlägg. Risken blir också att personer som går dit bara för att ha roligt kommer att utgöra en majoritet av åhörarna. Robert Aschbergs rubrik "Spana in årets roligaste show" är ett bra exempel på att detta kan komma att ske.

Man undrar därför om Fritz tänker se över det hela och kanske omstrukturera sin verksamhet. Och kanske har han gjort det redan, för det finns fler exempel på dårar än Sven Anér (såsom TV-producenten Lars

Krantz med teorin om att familjen mördade Palme och att alla inom polis och myndigheter döljer det; och kriminalaren Lars Ivarsson med "Diamantspåret" som ingen förstår) som inte var på mötet.

Men Fritz Pettersson är ju själv arrangör och mötesledare. Han borde kunna betacka sig för stolliga inlägg som drar hela

tillställningen ner i avgrunden. Om han lyckas med det, kanske t o m *Contra* återkommer...

Fotnot: Motivet till att redaktör Lindström skulle ha undanröjts är, enligt privatspanarteorin, att han "visste för mycket" om mordet.

Olof Palme talar vid Estlands nationaldag i Konserthuset i Stockholm i februari 1980. Har privatspanarna svaret på frågan om vem som bragte honom om livet? Contra tvivlar... (Foto: Tommy Hansson)

SVERIGE-NYTT

Contras notisavdelning har i detta nummer sammanställt av Carl G. Holm. De källor som refereras är inte direkt citerade, utan texten är en sammanfattning av originalkällan, om inte annat markeras med citationstecken.

Gunnar Myrdal föredrog Stalin

Den socialdemokratiska handelsministern under Andra världskriget Gunnar Myrdal föredrog Stalins diktatur framför att Sverige skulle försvara sig. Det framgår av Wilhelm Carlgrens bok *Grand Cru 1913*. Wilhelm Carlgren var tidigare chef för utrikesdepartementets arkiv.

I en intervju ansåg Gunnar Myrdal, kort tid efter Andra världskrigets slut, att Sverige borde avstå från närmare kontakter med Väst för att minska risken för ett angrepp från Stalins Sovjet. USA, inte Sovjetunionen, skapade internationella spänningar. Myrdal var av uppfattningen att USA skulle lämna Europa (det tog 45 år innan de amerikanska styrkorna drogs tillbaka från Tyskland...). Myrdal ansåg att inte ens ett amerikanskt tillbakadragande skulle stoppa en sovjetisk invasion av Västeuropa. Men en sådan var att föredra framför krig. När intervjuaren frågade hur Gunnar Myrdal själv skulle uppfatta att leva i ett av Sovjet underkuvat Europa svarade han att det inte var något problem. Han och hans fru Alva skulle erbjudas en professur i Amerika och därmed skulle paret slippa undan den sovjetiska diktatur som Myrdal tydligen gärna såg drabba andra.

(ABN Correspondence, München)

"Liberaliserad" alkoholhantering

Sedan årsskiftet, när Sverige blev medlem i EU, är alkohollagstiftningen liberaliserad. Nu är det tillåtet för andra än Vin & Sprit att importera just vin och sprit. Men först måste importören ha tillstånd från den nyinrättade alkoholinspektionen. Haken är att tillståndet kostar minst 25.000 kronor. Och det krävs i princip tillstånd om Du ska importera en enda flaska – inte om Du tar med den själv som tax-free, men annars. Den som per post får en flaska sprit från en bekant utomlands gör klokt i att

låta flaskan gå i retur. För den som ska lösa ut den kostar det cirka 25.000 kronor litern i det nu liberaliserade Sverige.

Dyrt med mat i Sverige

Tidningen *Land* gör en årlig jämförelse mellan matpriserna i åtta länder. Den bygger på hur länge en svensk behöver arbeta för att kunna köpa en matkasse med visst innehåll. Jämförelsen för 1994 slutade för Sveriges del med 4 timmar och 17 minuter. Dyrare var det bara i Danmark. I Nederländerna behövde man bara arbeta 3 timmar och 14 minuter för samma mängd mat, i Tyskland tre timmar och 45 minuter. Också Storbritannien, Finland, Norge och Frankrike var billigare än Sverige.

Byggbyråkratin inte död

Under senare år, inte minst under Carl Bildts tid som statsminister, har det gjorts betydande insatser för att reducera de byråkratiska problem som förorsakas av byggmarknadens stora regelverk. Men alla problem är inte borta. I Borås har länsbostadsnämnden satt stopp för byggande av en gruppbostad utan toalettstolar för sex gravt handikappade. Det finns redan en toalettstol (som kan användas av persona-

len), men övriga toalettstolar skulle bara vara i vägen när man vill köra in de handikappade i badrummen i rullstolar, duschsängar osv. Ingen av de aktuella handikappade kan använda toaletten. Men länsbostadsdirektören Johan Sundbaum har förklarat att reglementet föreskriver att det ska finnas toalettstolar för att en lägenhet ska kunna klassas som fullvärdig. De sex toaletterna, som alltså inte kommer att användas och kommer att göra arbetet svårare för personalen, kostar 20 000 kronor att installera.

Emmaus förnekar sig inte

Vi har tidigare flera gånger varnat för den skenbart välgörande organisationen Emmaus-Björkås koppling till KPML(r) och att de medel som samlas in hamnar i olika kommunistiska diktators fickor. En slant som inte hamnade i främmande kommunisters hand var den halva miljon som Emmaus-Björkå i höstas beslöt att skänka till Nej till EU-kampanjen. Stöd till u-länderna, som Emmaus-Björkå påstår sig syssla med, innefattar nu tydligen även politiska kampanjer i Sverige.

Fri sjukvård eller u-hjälp?

Sverige har avtal om ömsesidig förbindelser på socialförsäkringsområdet, bland annat sjukvårdsförmåner. Det innebär att en svensk som blir sjuk i England får sjukvård på samma generösa villkor som

engelsmännen, medan en engelsman som blir sjuk i Sverige får sjukvård på samma (något mindre generösa) villkor som svenskarna.

När tjänsterna är ungefär jämförbara och resandeströmmen någorlunda dubbelriktad kan ju detta synas vara ett rimligt arrangemang. Men varför ska sjukvård för algerier, ester, polacker, marockaner och turkar belasta den svenska sjukvårdsbudgeten? Om vi ska ställa upp med sjukvård med mera för dessa nationers medborgare i Sverige bör det redovisas som utlandstjänst Björn Ström i en debattartikel.

Svensk och finsk försäkring

Riksförsäkringsverket har gjort en rapport om arbetsskadeförsäkringen i Sverige och Finland. När verket tittade på driftskostnaderna visade det sig att de svenska försäkringarna kostade 380 kronor per försäkrad, medan de finska kostade 210 kronor. Kostnaden för att handlägga en skada var i Sverige 11 256 kronor, medan den i Finland var 2 718 kronor. Skillnaden mellan Sverige och Finland är att den svenska försäkringen är en offentlig angelägenhet, medan den finska försäkringen bedrivs i privat regi, efter överenskommelse med arbetsmarknadens organisationer.

Privat anbud en miljon billigare – det struntade kommunen i

I Lysekil utlystes 1992 en anbudstävling om den öppna kirurgin på Lysekils sjukhus. Det skulle bli möjligt för privata entreprenörer att konkurrera på det monopoliserade vårdområdet. En av dem som arbetade för att ge ett konkurrenskraftigt anbud var läkaren Jan Gustavsson, som tidigare varit överläkare på Lysekils sjukhus. Jan Gustavssons anbud var på 2,2 miljoner kronor, medan närmaste konkurrent, som var en enhet inom landstinget begärde 3,3 miljoner kronor. Ändå valde hälso och sjukvårdsnämnden det dyrare alternativet. Ett skäl var att Jan Gustavsson hade tänkt driva verksamheten i billigare lokaler än vad landstinget tänkte göra, och då skulle man missa samordningsfördelar med sjukvården i övrigt. Det vill säga ett alltför dyrt och stort sjukhus skulle inte ge några hyresintäkter till landstinget.

KPML(r)are hos ÖB

Efter mångårig aktivitet i ledningen för den mest revolutionära av alla kommunistiska

Katarina Engberg är gammal KPML(r)-aktivist som nu arbetar i ÖBs stab.

tiska bokstavssektorer, KPML(r), kom Katarina Engberg till Utrikespolitiska Institutet. Hon kom den vägen in på TV som inbjuden kommentator om något hände i någon för de vanliga TV-tyckarna avlägsen del av världen. Och nu har Katarina Engberg avancerat från Utrikespolitiska Institutet till ÖBs stab. En person som arbetat för att bilda socialistiska arbetsgrupper på alla skolor i Sverige har alltså inflytande på den strategiska världsbild som ska vara styrande för vårt lands försvarspolitiska planering!!

Kollektivtrafiken är livsfarlig!

I Göteborg dödas nästan dubbelt så många fotgängare som i andra svenska städer – räknat per invånare. I Göteborg ökar antalet trafikolyckor – medan det minskar i resten av landet. Orsaken till den ogynnsamma situationen i Göteborgstrafiken är förekomsten av spårvagnar. Detta av kollektivtrafikvänner så omhuldade transportmedel är livsfarligt. Och då bortser vi ändå från olyckan på Vasaplatsen i Göteborg som 1992 kostade 13 människor livet, när en spårvagn skenade ned för en backe. När problemet har ventilerats i den offentliga debatten har företrädare för Göteborgs Spårvägar viftat bort det, bland annat med hänvisning till att många av de som skadats varit berusade. I Malmö och Stockholm ligger antalet trafikdödade på mellan 3,2 och 3,7 per 100 000 invånare, medan siffran i Göteborg är 5,0. Skillna-

den gäller framförallt gångtrafikanter, som är särskilt utsatta för spårvagnarnas framfart.

Nu slängs de riktiga flyktingarna ut

Det finns numer bara en handfull kommunistdiktaturer kvar. Med så få länder underkastade den värsta sortens totalitära system kan man tycka att Sverige kunde visa viss generositet mot flyktingar från just dessa länder. Men icke så, med den nya svenska regeringen, som nyligen beslutat att kubanska flyktingar ska skickas tillbaka till Kuba. Under 1994 ansökte 1 150 kubaner om politisk asyl i Sverige.

Dollar det enda som gäller på Kuba

För några år sedan var det förbjudet för kubaner att inneha amerikanska dollar. Som en liten eftergift för det kapitalistiska systemet har Fidel Castro nu gett upp det förbudet. Många kubaner kan få dollarsedlar från släktingar i Florida, men de som inga dollar har får leva ett liv i allt större misär. För en grupp unga kvinnor har dock portarna till ett anständigt liv – anständigt i materiellt avseende vill säga – öppnat sig. Flickan i Havanna kan försörja sig med traditionell egen företagsamhet och även om marknadspriset är lågt räknat med utländska besökarens mått går det att snabbt tjäna in normal kubansk marknads-lön genom gatuprostitution i de kvarter som besöks av utlänningar – och numer behöver flickorna inte ens acceptera ryska rubel.

Ja till livet

Lördagen den 13 maj samlades ca 10 000 personer i Stockholm för den årliga Ja till Livet-marschen mot fri abort. Som vanligt fanns ett hundratal ljusskygga, vänstersinnade individer på plats för en olaglig motdemonstration. Vulgärpropaganda från 70-talet som "kvinnan har rätt till sin egen kropp" kom till heders igen. I sann vänsteranda respekterades ej heller den grundlags-skyddade demonstrationsfriheten; både surströmning och ägg kastades mot den fredliga demonstrationen. Flera plakater och banderoller slets ned. Som brukligt är framkom inga av dessa våldsbrott i massmedias rapportering. Det är därför Contra finns!

Tommie Ullman och Carl Johan Hardt, Contra-medarbetare på plats

UTLANDS-NYTT

Stalins egen judestat

På annan plats i detta nummer av Contra behandlar vi många av de små nationerna i det som en gång var Sovjetunionen. Vi tar emellertid där inte upp Stalins egen version av "slutlösningen på judefrågan", det autonoma judiska området Birobidzjan. Stalin inrättade detta judiska område på tundra i Sibirien på gränsen mot Manchuriet som en fristad för judarna i Sovjet. Bara 10 procent av befolkningen på 220 000 människor var dock judisk. Området var länge förbjudet för utlänningar, men på järnvägsstationen fanns en skylt med namnet Birobidzjan på hebreiska och tidningen *Der Birobidzhaner Shtern* på jiddisch. Stationen och plattformen var dock bara en fasad. Jiddisch var förbjudet i hela Sovjetunionen från 1949 och stadsbiblioteket ordnade med bokbål på jiddisch-böcker. Den "judiska" tidningen skrev inte ett ord om religion på 60 år.

Nu har vinden börjat vända. Med stöd från Israel och USA har den judiska gruppen i Birobidzjan börjat återuppväcka gamla judiska traditioner och tidningen tog i år för första gången någonsin upp judarnas största helg, påskan, till behandling. Men det återuppväckta intresset för det judiska lär bli kortlivat. De som har råd emigrerar till Israel och snart finns det bara en ännu mindre judisk folkspilla kvar.

Nästan alla norska s-ledare bidragsfuskare

Norska Arbeiderpartiet har svårt med återväxten i partiet sedan så gott som alla ledande medlemmar i partiet avslöjats som bidragsfuskare. Det är Arbeiderpartiets ungdomsorganisation AUF som genom åren systematiskt fuskat med bidrag, genom att till Barn- och familjedepartementet ange för höga medlemssiffror i syfte att få högre bidrag. De som varit ansvariga för fusket sitter nu i stor utsträckning i ledande positioner i partiet, och sedan härvan avslöjats är det svårt att hitta "rena" partimedlemmar. En av de få är statsminister Gro Harlem Bruntland, som aldrig var med i ungdomsförbundet, utan började sin politiska karriär vid mer mogen ålder.

Bland ledande medlemmar som är in-

blandade i härvan finns industri- och energiminister Jens Stoltenberg, utrikesminister Bjørn Tore Godal och finansminister Sigbjørn Johnsen, vidare Gro Harlem Bruntlands kronprins Thorbjørn Jagland och ytterligare ett stort antal ledamöter i Stortinget.

Råttornas vän

En invandrad jordbrukare från Taiwan, Taung Ming-Lin körde över en råtta med sin traktor i Kalifornien. Han fick traktorn (värd 50 000 \$) beslagtagen och hotades med 18 månaders fängelse och 300 000 \$ i böter. Anledningen var att den överkörda råttan var av den utrotningshotade arten "kangaroo rat". Bakom attacken mot Taung låg amerikanska miljömyndigheter. Tusen ilska bönder protesterade utanför delstatsparlamentet mot vad de betraktade som yrkesförbud – vem kan odla sin mark om de inte får köra över en råtta med traktorn?

(Freedom Network News)

Visdomsord från Öst

När vi nu får alltmer insyn i galenskaperna i EUs jordbrukspolitik kan det vara en tröst att få höra några visdomens ord från Öst. Det var den tjeckiske premiärministern Vaclav Klaus som besökte ett torgmöte i staden Opava. Han fick från publiken frågan när bönderna i Tjeckien kunde räkna med samma subventioner som bönderna i Västeuropa. Klaus berättade själv om mötet i den amerikanska tidskriften *Forbes*. Hade det bara varit de tretusen åhörarna på torget hade svaret nog blivit rakare, men nu stod där även en grupp journalister och därför måste Klaus framföra sina åsikter på ett mer verserat sätt. Hans svar blev: "Nivån på de tjeckiska böndernas subventioner kommer att bli densamma som i EU när EU-länderna inser att deras subventioner är irrationella och när de har minskat subventionerna till tjeckisk nivå."

Ett fritt land

Det finns för närvarande ett projekt för att bilda ett fritt land utanför Panamas kust. Tanken är att skapa en oberoende nation, som inte kommer att vara underkastad någon statsmakt, ett renodlat libertarianskt projekt alltså. Det är en organisation som

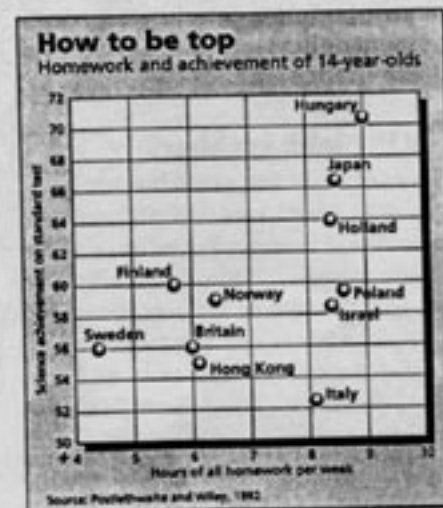
heter The Atlantis Project som ligger bakom planerna på det nya landet Oceania. Över 5 000 personer är engagerade i projektet. Personer och organisationer som hamnat "utanför samhället" är involverade i Atlantis-projektet, som nu kommit igång med att bygga en modell till sitt planerade plattformsländ. Den som bygger modellen är en svensk arkitekt vid namn Sten Sjöstrand.

Privatisering i Sydafrika

Märkliga ting händer i Sydafrika. För tio år sedan var ANC nära lierat med sydafrikanska kommunistpartiet och på programmet stod genomgripande nationaliseringar i det redan så socialistiska Sydafrika (andelen statliga företag har varit mycket högre än i marknadsekonomierna i Väst). Det såg ut som om Sydafrika under ANC skulle köra rätt ner i det socialistiska elände som så länge plågat de kommunistiska staterna. Så blev inte fallet. Idag tycks ANC ha insett att det var för mycket – inte för lite – socialism som var felet och nu har ett omfattande privatiseringsprogram satts igång. På privatiseringslistan står bland annat telefon- och elektricitetsbolag. Syftet med privatiseringarna är främst att få intäkter till statskassan, men en ökad effektivitet i näringslivet säger inte den nuvarande statsledningen nej till. Frågan är bara hur länge den nuvarande ledningen kan stå emot trycket på en rakt motsatt politik, mot den som förespråkats av partiets organisation under decennier.

Det lönar sig att läsa läxor

En internationell jämförelse mellan kunskaper i naturvetenskapliga ämnen och läxläsning visar entydigt att läxläsning är betydelsefullt. Sverige, som har den kor-

(annonser)

Vad vet du om SYNDIKALISM?

Facklig rörelse eller politisk sekt?

Läs sanningen om syndikalismen i:

DET RÖDSVARTA SPÖKNIPPET

av T. Holmgren

Den enda boken om likheterna mellan Syndikalism och Fascism. Läs denna bok innan du tar ställning, den är viktig och angelägen. Beställ ett exemplar nu!

Boken omfattar 112 sidor och kostar endast 80 kronor, moms och frakt inräknat: Postgiro 927 53 47-4.

taste genomsnittliga läxläsningstiden per vecka (4,5 timmar), hamnar långt ned i tabellen, medan läxintensiva länder som Japan och Ungern visar mycket bättre resultat. I studien poängteras särskilt läxläsningens socialt utjämnande effekt. Barn från lägre socialgrupper får sämre betyg, men det tycks i stor utsträckning bero på att barn i dessa socialgrupper med låg studietradition läser mindre läxor än andra. Arbetarborn som läste minst en timme läxor per kväll presterade lika bra som medelklassbarn, medan arbetarborn som läste mindre än en timme läxor per kväll låg långt efter de medelklassbarn som hade lika korta studievänor.

Gör Ert jobb grabbar!

Följande kanske helt sanna historia har vi saxat ur en amerikansk tidskrift med namnet *Soldier of Fortune*: Steve Gregg, polis-mästare (marshal) i San Diego i Kalifornien höll föreläsning inför en grupp studenter i La Mesa och förklarade att US Marshal Service var den enda av USAs många poliskårer (i USA finns flera olika poliskårer med olika befogenheter, till exempel FBI, men också den från Waco, Texas ökända Bureau on Alcohol, Tobacco

and Firearms och US Marshal Service) som hade lagliga befogenheter att arresteras USAs president. En av studenterna i salen kunde inte hålla inne sin fråga: "Varför sköter ni inte ert jobb då?"

Ölet är civilisationens moder

Enligt arkeologiska utgrävningar, som refereras i tidskriften *Illustrerad Vetenskap*, var upphovet till den mänskliga civilisationen människans törst efter öl. Tidskriften bygger sina uppgifter på analyser av det som hände i Kurdistan för 10 000 år sedan, det var där människan började ägna sig åt jordbruk. Det är kanske den mest omvälvande händelsen i människans historia. Den ledde till att människan bytte från en nomadiserande jägare till tillvaro till att bli bofasta jordbrukare med allt stabilare tillgång till mat. Enligt forskarna Solomon Katz och Mary Voigt, bägge vid University of Pennsylvania, var det just törsten efter öl som var själva motorn i omvandlingen till en jordbrukscivilisation. De påpekar att senare tiders civilisation i området var mycket "törstig". I det tidiga kilskriftsspråket förekommer stora lerkrukor, som symboliserade öl, kash på det sumeriska språk som då talades i gränstrakterna mellan Turkiet, Syrien och Irak.

Finlandiseringen är inte död

I Finland har en man vid namn Ilkka Tanner dömts till skadestånd på 1.000 mark och dessutom böter för att han på Sandvikstorgets loppmarknad i Helsingfors kallat en rysk konkurrerande försäljare som han råkat i dispyt med för - just det - "ryssä". Domstolen ansåg att det var fråga om "offentlig smädelse", vilket Ilkka Tannaer livligt protesterade mot. Jag har lärt mig av min far och farfar att en person som kommer från Ryssland kallas just ryssä!

(Hufvudstadsbladet, Helsingfors)

All statsskatt från samtliga invånare i Orsa kommun går åt till att betala statsministerns bostad i Sagerska palatset i Stockholm.

Och sedan alla de små krutdurkarna...

Vi har i sammanlagt femton utgåvor av *Contra* redovisat utvecklingen i de före detta Sovjetrepublikerna. Men den gamla Sovjetunionen var inte bara Sovjetrepubliker. I den sovjetiska världen var de större nationaliteterna givna en egen sovjetrepublik, medan mindre folkgrupper fick nöja sig med autonoma republiker (delar av en sovjetrepublik) eller autonoma områden. Några av dessa har hamnat i rubrikernas centrum, till exempel Tjetjenien och Abchasien. *Contra* ger Dig i detta nummer information om ett urval av de mest intressanta områdena och folken i det gamla Sovjetunionen. Läs till exempel om de folkslag som en gång deporterades till Sibirien eller Centralasien av Stalin – där är rysshätet starkt och det bäddar för framtida våldsamma konflikter när ryssarna försöker återupprätta sitt imperium.

Abchasien

Längs Svarta Havets östra strand ligger Abchasien. Huvudstaden är den berömda badorten Sutjumi. Abchaserna är idag en liten minoritet i sitt eget land, bara 90 000 människor. De överflyglades av ryssarna som erövrade området på 1800-talet. Abchasien blev 1922 en egen sovjetrepublik, men införlivades med Georgien sedan georgiern Stalin tagit makten i Moskva.

Abchaserna är muslimer, vilket har bidragit till konflikten med det kristna Georgien. Men ryssarna har inte varit sena att underblåsa missnöjet i området. Och när den numerärt svaga abchasiska gerillatyrkan erövrade Abchasien, förklarade landet självständigt och drev ut georgierna 1993, så skedde det med rysk militär hjälp och ryska vapen.

Det georgiska nederlaget var totalt, trots att Georgien både när det gäller manskaper och militär utrustning var helt överlägset. Flera hundratusen georgier och 50 000 abchasier flydde från Abchasien. Men den abchasiska självständigheten blev kort. I början av 1995 förklarade man att man gett upp självständigheten och inordnade sig i Georgien igen. Anledningen var säkert att de grupper som tog makten i Abchasien stod de gamla kommunistiska makthavarna nära och att de såg vart vindarna blåste både i Ryssland och Georgien. Det var

bäst att rätta in sig i ledet, så att ledarskiktets privilegier kunde behållas.

Yta: 8 600 km². Antal invånare: 540 000.

Adygej

Huvudstaden heter Majkop. Adygejerna är ett muslimskt folk som talar ett språk som är släkt med kabardinskan. De flesta som bor i området är dock ryssar, bara en femtedel är adygejer.

Yta: 7 600 km². Antal invånare: 420 000.

Adzjarien

Längs Svarta Havets östra strand ligger Adzjarien. Huvudstaden är badorten Batumi. Adzjarerna är egentligen georgier, men i motsats till de kristna georgierna har de en muslimsk tro. Adzjarien ingår i Republiken Georgien, men har en förhållandevis självständig ställning. Området tillhörde Turkiet fram till 1878, då det erövrades av tsaren.

Yta: 4 000 km². Antal invånare: 400 000.

Basjkirien

Basjkirien ligger i Uralbergens sydliga del. Ungefär 1,5 miljoner basjkirer talar ett turkiskt språk, men flertalet invånare i Basjkirien är ryssar. Basjkirerna är muslimer och står tatarerna nära. Flertalet livnär sig på jordbruk och boskapsskötsel.

Huvudstaden heter Ufa.

Yta: 144 000 km². Antal invånare: 3,9 miljoner.

Burjatien

ligger långt österut i Sibirien vid Bajkalsjön. Ursprungsbefolkningen, burjaterna, är ett mongolfolk och de förde en intensiv men föga framgångsrik mot ryska kolonisationer på 1600-talet. Idag har burjaterna krympt ihop till en fjärdedel av befolkningen, medan återstoden huvudsakligen är ryssar. Huvudstaden heter Ulan-Ude. Yta: 351 000 km². Antal invånare: 1,1 miljon.

Chakassien

ligger i södra Sibirien. Flertalet invånare är ryssar, men ungefär en tiondel av befolkningen tillhör olika turkiskspråkiga folk. Huvudstaden heter Abakan.

Yta: 62 000 km². Antal invånare: 600 000.

Dagestan

Dagestan är ett område som bebos av 33 olika folkslag, de flesta muslimer. Dagestan gränsar till de oroliga områdena i Azerbajdzjan och Tjetjenien, och inte heller Dagestan har varit förskonad från oroligheter. Ryssarna erövrade området i början av 1800-talet.

Yta: 50 000 km². Antal invånare: 1,8 miljoner, varav det största folkslaget är avarerna med ungefär en halv miljon människor. Andra folkslag i området är legziner, darginer och laker samt de turkiskspråkiga kumykerna.

Gornyj-Altai

ligger i Sibirien på gränsen mot Kazachstan, Mongoliet och Kina. Befolkningen utgörs främst av ryssar (60 procent) och altajer (30 procent). Huvudstaden heter Gorno-Altajsk.

Yta: 93 000 km². Antal invånare: 200 000.

Ingusjien

Ingusjien ligger i det oroliga Kaukasus-

Den tidigare Sovjetunionen

området och är en del av den Ryska Federationen. Ingusjerna är muslimer och etniskt besläktade med tjetjenerna. Traditionellt har dock ingusjerna stått Moskva närmare än tjetjenerna. Dock blev ingusjerna, liksom tjetjenerna, 1943 deporterade till Centralasien av Stalin. Först efter Stalins död fick de möjlighet att återvända. Ingusjien var förenat med Tjetjenien i en gemensam provins från 1934. När tjetjenerna förklarade landet självständigt från Ryssland 1991 ville ingusjerna stanna kvar och provinsen splittrades under sommaren 1992, då Ingusjien blev en del av Ryska Federationen igen. Huvudstaden heter Nazran.

Yta: 2 300 km². Antal invånare: 250 000.

Jakutien

Jakutien ligger i nordöstra Sibirien och är ett av jordens mest ogästvänliga – men ändå bebodda – områden. Vertjojansk är den kallaste orten på jorden (utanför Antarktis) där temperaturen på vintern har sjunkit till 70 minusgrader. Ungefär hälften av befolkningen är ryssar, men en tredjedel är jakutier. Resten av befolkningen tillhör olika mindre folkslag som evener och tunguser. Huvudstaden heter Jakutsk.

Genom Jakutien flyter de stora floderna Lena och Indigirka och även den beryktade Kolyma (centrum för Stalins hårdaste

koncentrationsläger). Jakutien är genomkorsat av floder och täckt av sjöar. Sverige har knappt 100 000 sjöar – Jakutien har 700 000! Större delen av Jakutien kännetecknas av permafrost, det vill säga tjäljen går aldrig helt ur jorden. På sommaren tinar bara det övre lagret upp, vilket är förutsättningar som kraftigt påverkar växtlivet. Jakutien har rika naturtillgångar, men det kärva klimatet gör det svårt att utvinna dem. Det finns diamanter, guld, kol med mera. Det var guldet som föranledde att Stalin placerade fånglägren vid floden Kolyma.

Jakuterna är ett blandfolk. Under medeltiden invandrade turkisktalande folk från söder och blandade sig med de lokala evenerna. Det blev ett folk som kallades jakuter. Först på 1600-talet kom ryssarna. Även ryssarna i området ägnade sig åt huvudnäringarna jakt och fiske. På 1800-talet började tsaren förvisa politiska fångar till Jakutien, en tradition som upprätthölls under de röda tsarernas tid i Kreml.

Under ryska inbördeskriget pågick intensiva strider i Jakutien, som skiftade hand flera gånger. Jakutien ingick i det område som den vita Sibirien-armén under amiral Alexander Koltjak intresserade sig för. Först 1922 lyckades kommunisterna ta makten.

Under 1990 förklarade sig Jakutien suveränt, men valde att 1992 underteckna det fördrag som innebar upprättandet av den ryska federationen.

Yta: 3 103 000 km². Antal invånare: 1,1 miljoner.

De områden som behandlas i artikeln är av mycket varierande storlek. Vi har därför valt att inte ange den geografiska utbredningen av Mari, Tjuvasjien och Mordvinien. Deras ungefärliga belägenhet framgår dock av kartan. För områden i Kaukasus och dess närhet hänvisar vi till kartan på sidan 18.

Kabardino-Balkarien

Det största folkslaget kallas kabardiner och de är muslimer. Enligt folkräkningen 1989 var 47 procent kabardiner. I området bor dock många ryssar – 31 procent. Kabardinerna har haft nära förbindelser med Moskva och kommunisterna, medan det andra folkslaget, balkarerna, tillhörde de som deporterades av Stalin och därför varit mer kritiska mot regimen. Balkarerna utgör dock bara 9 procent av befolkningen. Både kabardinerna och balkarerna är muslimer. Huvudstaden heter Naltjik. Yta: 12 500 km². Antal invånare: 750 000.

Kalmuckien

Kalmuckien ligger i närheten av Volgas nedre lopp. Befolkningen består till 45 procent av kalmucker, ett mongolfolk, som kom till området som nomader på 1600-talet. Religionen är huvudsakligen buddhistisk. Under 1800-talet kom ryska nybyggare som etablerade jordbruk på nomadernas betesmarker, vilket skapade svåra motsättningar mellan folkgrupperna. Kalmuckerna är normalt mycket fientligt inställda till ryssarna. Idag är 37 procent av befolkningen i Kalmuckien ryssar. Stalin litade inte på kalmuckerna utan de deporterades 1943. Först 1958 återupprättades Kalmuckien som autonom republik. Huvudstaden heter Elista.

Yta: 76 000 km². Antal invånare: 325 000.

Karatjajev-Tjerkassien

Kartajerna är ett turkiskt folkslag, men de är i minoritet. De deporterades under Stalintiden. Ryssarna är fler. Kartajerna är, liksom tjerkesserna, muslimer och de tillhör de folkslag som deporterades av Stalin. Det finns därför en mycket stark fiendlighet mot centralmakten i området. Huvudstaden heter Tjerkessk.

Yta: 14 000 km². Antal invånare: 420 000.

Karelen

Från finska gränsen till sjön Onega ligger den karelska republiken. Huvudstad är Petroskoj (på ryska Petrozavodsk). Under finsk ockupation 1941–1944 kallades staden för Äänislinna.

Karelskan anses av en del vara en dialekt av finska och karelarna läser obehindrat litteratur på finska. Karelarna har bott i området åtminstone sedan Medeltiden, då området delades mellan ett västligt katolskt och senare lutherskt Karelen under svenskt styre och ett östligt ortodoxt Karelen under storfurstendömet Novgorod. Den gränslinjen gäller i stora drag än idag.

Under ryska revolutionen och finska självständighetskriget utropades även Karelen självständighet. Ryssarna försökte emellertid återerövra området, som dock först 1922 införlivades med Sovjetunionen. Då hade en mängd finnar på den förlorande röda sidan i finska inbördeskriget flytt till sina meningsfränder i Sovjet och de riktiga karelarna trängdes i bakgrunden av nyinflyttade finnar. Dessutom lade Stalin snart till en del ryskspråkiga områden till den karelska republiken, för att garantera en rejäl rysk majoritet.

Fram till 1935 leddes den karelska republiken den finlandssvenske kommunisten Edvard Gylling. Han föpässades senare till ett av Stalins fångläger där han avled tillsammans med många av sina röda landsmän, som hamnade i onåd hos Stalin och anklagades för "borgerlig nationalism".

De ryska erövringarna från Finland under Andra världskriget innebar att de södra delarna av Karelen (Karelska Näset) rensades på finsk och karelsk befolkning (400 000 personer flydde till Finland) och blev ett mycket glesbefolkat ryskt område. Karelen var under Stalins tid utgångspunkten för försöken att införliva Finland med det sovjetiska imperiet. Den finske kommunisten Otto Ville Kuusinen, som ingick som medlem i politbyrån i Moskva, utsågs till partisekreterare (ledare) för den

Ivan Savin, anhängare av ett fritt Karelen, på besök på Contra-lokalen i Stockholm. Ivan har den nordiska grön-röd-svarta karelska flaggan framför sig.

Karelska Sovjetrepubliken 1939. Kuusinen hade sin post när Sovjetunionen senare under 1939 anföll Finland (Finska Vinterkriget) och utropade i den lilla grännsbyn Terijoki den Finska Folkrepubliken.

Under fortsättningskriget 1941–1944 återerövrade Finland inte bara det territorium som ryssarna tagit under Vinterkriget, utan under 3 år ockuperades även det tidigare sovjetiska Karelen. Den finska kulturen fick ett uppsving. Men mot slutet av Andra världskriget ryckte Stalin återigen fram. Karelarna underkuvades och en massiv rysk invandring satte igång. Idag finns bara 80 000 finsktalande karelare kvar, vilket utgör ungefär 10 procent av Karelska republikens befolkning. Resten av befolkningen består av inflyttade ryssar. I Contra nummer 6/1991 gjorde vi för övrigt en intervju med Ivan Savin, som är en av de politiskt aktiva i dagens Karelen. Hans grupp arbetar för ett självständigt Karelen, men förhoppningarna att nå dit är inte särskilt realistiska, med tanke på att karelarna idag utgör en liten minoritet i sitt eget land.

Yta: 172 000 km². Antal invånare: 800 000.

Komi

ligger på Uralbergens nordvästra sluttningar med stora glesbefolkade skogsområden. Befolkningen talar ett finsk-ugriskt språk och lever i stor utsträckning på jakt, fiske och renskötsel. I Republiken Komi är

ungefär en fjärdedel av befolkningen komer, medan över hälften är ryssar. Det finns dock komer utspridda på andra ställen i Ryssland och det finns en politisk rörelse för att förena alla komers bosättningsområden till en politisk enhet. Stalin förföljde de komer som arbetade för att språket skulle användas i undervisning och massmedia. Många försvann i slavarbetslägren. Huvudstaden heter Syktyvkar. Yta: 415 000 km². Antal invånare: 1,2 miljoner (i Ryssland finns sammanlagt en halv miljon komer).

Krim

är en halvö i Svarta Havet med mycket angenämt klimat och ett centrum för turismen med många badorter. Halvön har en brokig historia. Under 600-talet koloniserades Krim av grekerna, som var dominerande fram till 1200-talet, då mongolerna tog över. När mongolväldet föll sönder upprättade ett mongolfolk, krimtatarerna, ett eget khanat 1440, som 1475 inordnades i Turkiet. Krim erövrades av ryssarna under rysk-turkiska kriget 1768–1774 och inordnades formellt i tsarens imperium 1783. En mängd ryssar flyttade in och tog över krimtatarernas mark. Krimtatarerna byggde upp en mot ryssarna fiendlig inställning och hela folket deporterades under Andra världskriget av Stalin till Centralasien. Först på 1980-talet har krimtatarerna tillåtits att återvända. Nikita Krusjtjov beslöt 1954 att skänka Krim, som då tillhörde Ryssland, till Ukraina. Fortfarande är tre fjärdedelar av befolkningen ryssar och de har inte uppskattat att ha hamnat i Ukraina efter Sovjetunionens upplösning. Det lokala parlamentet på Krim har förklarat att Krim är suveränt, men det ukrainska parlamentet i Kiev har infört direktstyre. Krims president, Jurij Mesjkov, har barrikaderat sig i parlamentsbyggnaden i huvudstaden Simferopol och det är nog bara en tidsfråga innan ukrainarna helt har tagit över. Det finns stora risker för att Krim kommer att drabbas av nya politiska motsättningar mellan de tre folkgrupperna ryssar, ukrainare och krimtatarer.

Yta 25 500 km². Antal invånare: 2,5 miljoner.

Mari

ligger i sydöstra europeiska Ryssland. Språket är finsk-ugriskt. I republiken Mari är drygt 45 procent av befolkningen ryssar

och knappt 45 procent marier. Det bor dock marier i flera områden och tillsammans finns det inemot 700 000 marier, varav ungefär hälften i Republiken Mari. Marierna har en lång historia av uppror mot de ryska herrarna. Under tre uppror i slutet av 1500-talet dödades halva befolkningen. Och under 1930-talet drabbades marierna av Stalins förföljelser. De intellektuella utrotades nästan helt. Huvudstaden heter Josjkar-Ola.

Yta: 23 000 km². Antal invånare: 800 000.

Mordvinien

ligger sydost om Moskva. Befolkningen är till en tredjedel mordviner och till 60 procent ryssar. Det finns dock sammanlagt en miljon mordviner i Mordvinien och omgivande områden. Mordvinerna har en lång historia av motstånd mot ryssarna, ända sedan 1200-talet, då ryssarna trängde fram mot mordvinernas bosättningsområden. Det sista stora upproret ägde rum under början av 1800-talet. Huvudstaden heter Saransk.

Yta: 26 000 km². Antal invånare: 1 miljon.

Nagorno-Karabach

Det här området som är kristet och armeniskt, men insprängt i det muslimska Azerbajdzjan, är centrum för en svår väpnad konflikt mellan Armenien och Azerbajdzjan. För närvarande kontrolleras området av Armenien, även om det sedan sovjettiden är en del av Azerbajdzjan. För ytterligare information hänvisar vi till artiklarna om Azerbajdzjan (Contra nr 6 1993) respektive Armenien (Contra nr 1 1995).

Nordossetien

Nordossetien är ett i huvudsak kristet land med en befolkning som härstammar från forntidens alaner. Språket påminner om persiskan och osseterna har bott i området i 1500 år. Trots den etniska skillnaden har nordosseterna backat upp de ryska intressena i området. Anledningen är att ingusjerna anser att nordosseterna lagt beslag på delar av Ingusjien och att de kräver sitt land åter. Det har förekommit strider mellan nordosseter och ingusjer och läget är spänt. 65 000 ingusjer och 30 000 osseter har flytt från området. Huvudstaden heter Vladikavkaz.

Yta: 8 000 km². Antal invånare: 650 000.

Sydossetien

Sydossetien är en autonom del av Georgien. Flertalet av osseterna är kristna. Ryssarna på andra sidan gränsen har försökt försvaga det georgiska inflyandet med väpnad konflikt som följd. Osseterna vill gärna förenas med Nordossetien som ligger inom den ryska federationen. Strider rasade i området mellan 1991 och 1992. Ryska trupper upprättade vapenvila och upprätthåller lugnet i området. Trots det tillhör Sydossetien fortfarande formellt Georgien. Huvudstaden heter Tsjinvali.

Yta: 3 900 km². Antal invånare: 100 000.

Tatarstan

Tatarstan ligger i närheten av floden Volga i det ryska slättlandet. Ungefär hälften av invånarna är tatarer, ett turkiskt folkslag. Huvudstaden heter Kasan. Tatarerna har bott i området sedan 1200-talet. Också på Krim bodde åtskilliga tatarer fram till Andra världskriget, då de deporterades till Centralasien av Stalin. Krimtatarerna har blivit kända för sin hårda opposition mot den kommunistiska regimen.

Yta: 68 000 km². Antal invånare: 3,7 miljoner.

Tjetjenien

Tjetjenien har varit i centrum för konflikten mellan den starka ryska centralmakten och upproriska och självständiga icke-slaviska folk sedan 1700-talet, då ryssarna började kolonisera Kaukasus. De många

självständiga folken med stolta traditioner gjorde motstånd mot ryssarnas framryckning, men inte i något område var motståndet så intensivt som i Tjetjenien. Mest känt är den 50-åriga kamp mot ryssarna med början av 1817. Året därpå anlade ryssarna fästningen Groznoj, för att därifrån leda underkuvandet av upproret, som dock framgångsrikt fortsatte. Under lång tid leddes den av den berömda imamen Sjamil, som själv var avar (se Dagestan), men som ledde en rad av bergsfolken i upproret. När Sjamil tillfångatogs 1859 började dock upproret tappa intietativet och 1867 hade ryssarna underkuvat hela området.

I november 1917 förklarade sig Transkaukasien självständigt, men området invaderades av kommunistiska trupper 1922. Sedan ryssarna åter tagit makten i området bildades den autonoma provinsen Tjetjenien, som 1934 slogs ihop med grannprovinsen Ingusjien till Tjetjen-Ingusj, som nu åter delats upp i två delar. Under Andra världskriget ansåg Stalin att tjetjenerna var opålitliga och hela folket deporterades 1943 till Centralasien. Först 1957 kunde de återvända till sitt gamla land.

Kan vi då räkna med att tjetjenerna, efter huvudstaden Grozjnys fall för de ryska trupperna ska förmå att upprepa 1800-talets prestation med 50 års gerillamotstånd från bergstrakterna? Knappast, menar militära bedömare. Bergen är en alltför öppen och lättillgänglig terräng nu när ryssarna har tillgång till flygstridskrafter. Visst

Kommunistvännen som blev EU-kommissionär

Vi har tidigare i *Contra* granskat regeringens ledamöter och riksdagens talman. Nu kommer tu-
ren till EU-kommissionären
Anita Gradin. Hon som 1977 hyl-
lade Sovjetunionens "målmed-
vetna arbete för fred och samför-
stånd". Som vanligt får vi som
svenskar kollektivt skämmas över
våra representanter i internatio-
nella organ.

Att vara EU-kommissionär innebär vis-
serligen inte att ingå i regeringen. Men
arbetet är säkert betydligt "glassigare" och
framförallt mer välavlönat, än de flesta
ministerposter. Till Sveriges första EU-
kommissionär har utsetts Sveriges förra
ambassadör i Wien Anita Gradin. Hon har
ett förflutet som utrikeshandelsminister

och har därför fått sina fiskar varma för
dubbelmoralen i svensk vapenexport-
politik.

Hon var under perioden 1980-1983
ordförande i Svenska Kommittén för Viet-
nam, som helhjärtat backade upp den kom-
munistiska terrorregimen i Hanoi. Anita
Gradin var också med i det nu i konkurs
försatta Förbundet Sverige-Sovjetunionen
och skrev 1977 under ett upprop till
oktoberrevolutionens sextioårsjubileum
där man talade om "Sovjetunionens mål-
medvetna arbete för fred och samförstånd
mellan folken". Förbundet väjde om
namnunderskrifter från bland annat poli-
tiskt verksamma för att ge uttryck för
uppskattning av Sovjetunionens banbry-
tande insatser för socialismen och för dess
framgångsrika kamp mot fascismen och
ihärdiga arbete för fred och internationell
avspänning. Det var nio år efter Sovjet-

unionens invasion av Tjeckoslovakien och
samförståndet och freden tog sig bland
annat till uttryck genom ockupation av de
baltiska staterna och hundratusentals sov-
jetiska soldater utplacerade i Östtyskland,
Polen, Tjeckoslovakien och Ungern.

Sveriges EU-kommissionär har meriterat sig för sin post genom att inom Förbundet Sverige-Sovjetunionens ram uttala sitt stöd för Sovjetunionens "medvetna arbete för fred och samförstånd mellan folken."

kommer tjetjenerna att fortsätta att göra
motstånd, men det kommer knappast att gå
att upprätthålla ett effektivt motstånd un-
der någon längre tid.

Tjetjenerna har rykte om sig att vara
starkt brottsligt belastade. Maffian påstås
ha starkt inflytande och nära förbindelser
med president Dudajev. I Moskva härjar
tjetjenska ligor sedan länge och tjetjener
har därför mycket dåligt rykte i Ryssland.

Tjetjenien förklarade sig självständigt
redan 1989 och uppnådde en självständig-
het i praktiken 1991 under presidenten
Djochar Dudajev. Dudajev lyckades 1991
utmanövrera Dokku Zavgajev, som stödde
kuppmännen i Moskva i augusti 1991.
Dudajev har en bakgrund som flyggeneral
och ansågs vara kommunist under
Gorbatsjovs tid. Han skaffade sig dock ett
rykte som självständig och vägrade att
använda de under honom lydande trup-
perna mot civilbefolkningens demonstra-
tioner när han var befälhavare och kom-
mandant i Tartu i Estland 1991. Efter Sov-
jetunionens fall har Dudajev fört en anti-
kommunistisk politik, som dock fått klara
toner av att vara förenad med maffians
intressen. Självständigheten har så vitt

Contra känner till enbart erkänts av två
länder: Estland och Turkiska Republiken
Norra Cypern (det senaste landet är bara
erkänt av Tjetjenien och Turkiet och alltså
internationellt mycket isolerat).

Det finns en tjetjen som blivit minst lika
känd i världen som Dudajev, nämligen
Ruslan Chasbulatov. Han har aldrig bott i
Tjetjenien, eftersom han föddes under för-
äldrarnas exil i Kazachstan och sedan flyt-
tade till Moskva. I Moskva gjorde han
politisk karriär och var parlamentets tal-
man hösten 1993 när parlamentets gammal-
kommunister gjorde uppror mot Boris
Jeltsin, ett uppror som krossades sedan
armén skjutit sönder parlamentets bygg-
nad i Moskva.

Ungefär 400 000 tjetjener har flytt lan-
det i anslutning till den ryska invasionen.
Yta: 17 000 km². Antal invånare: 1 miljon.

Tjuvasjen

ligger vid Volga och tjuvaserna är ett folk
med blandad turkisk och finsk-ugrisk här-
komst. Språket är dock ett turkspråk. Tre
fjärdedelar av befolkningen i Tjuvasjen
är tjuvaser. Huvudstaden heter Tjeboksary.

Yta: 18 000 km². Antal invånare: 1,4 mil-
joner.

Tuva

ingick fram till Första världskriget i Yttre
Mongoliet, men blev självständigt 1912.
Området utsattes för såväl kinesiskt som
ryskt inflytande men upprätthöll under
namnet Tjannu-Tuva en formell självstän-
dighet till 1945, då det införlivades med
Sovjetunionen. Befolkningen är turkisk-
talande och utgörs till 60 procent av tuviner.
Huvudstaden heter Kyzyl.

Yta: 170 000 km². Antal invånare: 300 000.

Udmurtien

ligger mellan Volga och Ural. Ungefär 35
procent av befolkningen är udmurter, som
talar ett finsk-ugriskt språk. Mer än hälften
av befolkningen är ryssar. Ryssarna bör-
jade kolonisera landet på 1400-talet och
har sedan successivt trängt undan ur-
sprungsbefolkningen. Huvudstaden heter
Izjevsk.

Yta: 42 000 km². Antal invånare: 1,6 mil-
joner.

"The Sexy Factor":

En uppgörelse med feminazismen

Av Tommie Ullman

Det finns grundläggande medfödda skillnader mellan män och kvinnor som ingen lagstiftning i världen kan ändra på. Detta gör oss lämpade för olika uppgifter i samhället. Absolut jämställdhet är således inget att sträva efter.

Detta hävdar den sydafrikanska författarinnan och debattören Frances Kendall i boken *The Sexy Factor*.

Märkliga feminister

Det märkligaste med feministerna enligt Kendalls uppfattning är att, samtidigt som de säger sig kämpa för kvinnors rätt till samma villkor som män, så vill de begränsa deras rätt att själva välja om de skall förvärvsarbeta eller passa barnen. Det kanske är just här, att man har nedvärderat hemmafruarnas arbete, som den allvarligaste konsekvensen av feministrörelsen finns.

Hemmafruar föraktas. Det sägs att "de gör ingen nytta för samhällsekonomin", de "försvarar jämställdhetsarbetet" m m. Dessa åsikter och fördomar gör att många inte vågar vara hemma trots att de vet att det skulle vara bäst både för dem själva och för barnen.

Frances Kendall är sydafrikanska och skriver om förhållanden främst i Sydafrika men även i USA. I dessa länder är situationen en annan, och även om radikala feminister i dessa länder är minst lika radikala som sina systrar i Sverige så finns fortfarande en möjlighet för mödrar att stanna hemma. På sikt tror hon emellertid att även i USA kommer hemmafrun att bli en raritet.

Kendall tar faktiskt just Sverige som ett skräckexempel: "I Sverige finns en drös med lagar som tvingar kvinnor...ut på arbetsmarknaden...Detta är ett stort brott mot kvinnors, och mäns för den delen, frihet att arbeta i hemmet om de så önskar."

Detta är inte enda gången Sverige omnämns i ett mindre smickrande sammanhang. Berättelserna om vårt familjefientliga samhälle har tydligen nått ut över världen.

Belagda skillnader

Kendall skriver vidare om en mängd skillnader mellan könen som börjar märkas redan i spädbarnsåldern. Bl a skrattar pojkbarnen mindre och skriker mer än flickebarnen, och har också svårare att få ögonkontakt med en vuxen som pratar med honom.

Med dessa exempel, som naturligtvis kan berättas av vilken flerbarnsmoder som helst, vill författarinnan visa att olikheterna inte enbart kan bero på "vilka leksaker vi

fick som små", d v s uppfostran och samhällets värderingar i stort, vilket så ofta hävdas från feministiskt håll, utan måste anses medfödda. Somliga av dessa skillnader försöker man nu lagstifta bort, vilket måste anses vara på sikt dömt att misslyckas.

Som säkert framgått av dessa rader är *The Sexy Factor* en ren krigsförklaring mot feminismen, eller "feminazismen" som den konservativa amerikanske radiomannen Rush Limbaugh brukar benämna den extremaste feminismen. Det är lätt att föreställa sig det ramaskri som skulle blivit följden om boken publicerats i Sverige (och ännu värre, om den skrivits av en man...). Tyvärr lär boken dock inte bli ett inlägg i den svenska jämställdhetsdebatten – för det första saknar vi en sansad och nyanserad sådan, för det andra finns den ej utgiven på svenska.

Detta är synd, ty boken är bra, saklig, argumenterande samt ger ett gott faktaunderlag för framtida debatter. Den är dessutom berikad med ett talrikt och skojigt bildmaterial ur vilket vi här ger läsarna ett par exempel.

Jag skulle inte rekommendera boken till Maria-Pia Boethius eller Agneta Stark, det skulle antagligen inte vara särskilt bra för deras blodtryck. Alla normalt sansade människor tror jag dock skulle ha ett stort utbyte av att läsa *The Sexy Factor*.

Frances Kendall: *The Sexy Factor. Gender Differences at Home and at Work*. Amagi Books, Sydafrika. ISBN 0-9583105-8-0.

Jämställdhet är 90-talets absoluta modeord. Med jämställdhet menar man från vänsterhåll dels kvotering, dels att alla kvinnor skall tvingas ut i arbetslivet även om de vill vara hemma och ta hand om barnen.

Konsekvenserna av kvotering, att "rätt" kön blir ett viktigare kriterium vid tillsättandet av en tjänst än kompetens, är välkända. Lika välbekanta är kanske inte de ödesdigra följderna av att tvinga ut alla kvinnor i arbetslivet. Kendall redovisar dock en rad vetenskapliga undersökningar gjorda i USA som visar, att både psykologiska och biologiska faktorer talar för att modern själv är bäst lämpad att ta hand om barnen under den tidiga uppväxten. En av undersökningarna visar på hur respektive kön reagerar om de får vara utan sitt barn längre än vanligt; man kunde efter en tid notera en klar höjning i oro och stressymptom hos mödrarna.

Sagan om kejsarens nya kläder

Björn Lundahl heter författaren till en ny Contra-bok med titeln "Sagan om kejsarens nya kläder". Det är en bok som handlar om filosofi. Titeln är lånad från H C Andersens klassiska saga. Med motiveringen att boken ska hjälpa läsaren att öppna ögonen för det självklara. Här ger Contra ett lätt redigerat utdrag ur boken.

Den skapta lagen är den lag som vi dagligen hör talas om och som stiftas i varje lands respektive parlament. Den lagen grundar sig i några personers subjektiva preferenser.

När sådan lag stiftas så slår lagstiftaren vakt om ett eller flera subjektiva värden, som exempelvis social trygghet, omfördelning, konsumenträtt, rökfria arbetsplatser, arbetarskydd, ekonomisk tillväxt etc (huruvida lagstiftaren uppnår dessa mål är en annan sak, vilket inte tas upp här).

Subjektiva värden påtvingas

I regel när lagstiftaren stiftar sin subjektiva lag så gör hon en kompromiss mellan olika subjektiva värden. Exempelvis så prioriterar inte lagstiftaren ekonomisk jämlikhet så till den milda grad att den ekonomiska tillväxten går förlorad, utan hon gör en avvägning mellan ekonomisk jämlikhet och ekonomisk tillväxt. Med andra ord, lagstiftaren gör en avvägning mellan olika subjektiva värden för att uppnå ett totalt större värde.

Vi kan här se en likhet mellan det förfaringsätt som upphovsmännen till den skapta lagen (parlamenten) dagligen utövar och de ageranden som enskilda människor dagligen utövar inom sina privata sfärer.

Den enskilda människan i sina dagliga göromål prioriterar alltid sina handlingar i enlighet med subjektiva preferenser, så att hon kan maximera sina subjektiva värden. Hon utövar sålunda en ständig kompromiss mellan olika subjektiva värden. Exempelvis så spenderar inte konsumenten alla sina pengar på en och samma sak, utan hon gör en prioritering mellan de olika värden som hon vill få tillgång till, för att därigenom nå större totala värden.

Skillnaden mellan lagstiftaren och den enskilda människan är dock att lagstiftaren ej bär kostnaderna för sina handlingar, medan den enskilde gör det. En annan viktig skillnad är att lagstiftaren påtvingar

andra människor sin subjektivitet, dvs andra människor blir tvingade att underkasta sig lagstiftarens subjektiva lagar.

De medel som upphovsmännen till den skapta lagen tar till för att uppnå de subjektiva värden som de slår vakt om när de stiftar sina lagar, utgör också subjektiva medel. Exempelvis om lagstiftaren har som syfte att "förbättra arbetarskyddet", så kan hon subventionera företag som följer lagstiftarens rekommendationer. Alternativt kan hon ge fackföreningen särskild rätt att "förhandla" med berörda företag om arbetarskydd. Erforderliga maktmedel kan då tilldelas fackföreningen ifall "förhandlingarna" strandar. Lagstiftaren kan också självfallet enbart lagstifta om normer och sanktioner mot de företagsom bryter mot lagen.

Den sanna och objektiva lagen

Den objektiva lagen grundar sig i ett objektivt värde, d v s den objektiva lagen slår vakt om ett objektivt värde. Varför grundas objektiv lag i ett objektivt värde? Därför att om exempelvis en person anser att en kränkning av en individs rättigheter är felaktigt enbart för att hon känner så, så slår hon enbart vakt om den känslan, d v s hon slår enbart vakt om ett subjektivt värde. Alla mänskliga handlingar är ett vaktslående av värden så det kommer vi aldrig ifrån.

Exempelvis så kan enligt ovan den person som rent subjektivt är emot alla kränkningar byta åsikt till att rent subjektivt ta parti för sådana kränkningar. Hon kan utan att vara motsägelsefull och ologisk, byta åsikt, var och varannan sekund. Hon behöver självfallet ej motivera sig eftersom det alltid existerar någon anledning till att hon ständigt byter åsikt, d v s det existerar alltid något värde hon i ett sådant fall slår vakt om. Hon kanske exempelvis ständigt byter åsikt för att skapa obehag för någon annan person, eller hon kanske tycker att det är ett värde i sig att ständigt byta åsikt.

Värden som ej väljs bort

Det objektiva värdet däremot, kan inte, som sagt, någon människa "välja bort efter eget tycke och smak" för att sedan gå vidare i livet och ta parti för andra värden. Ett objektivt värde om människorna innehar möjligheten att "välja bort värdet efter eget tycke och smak" eftersom det vid alla tillfällen alltid existerar någon person som skulle "välja bort" värdet ifråga, vilket skulle ständigt kvarhålla värdet som subjektivt. Dessutom så måste ett objektivt värde för att vara riktigt objektivt och sant, vara giltigt i alla tider och på alla platser.

Nåväl, det sagda beträffande objektiva värden innebär ju då att den person som eventuellt deltar i en debatt delar värdet med övriga deltagare i debatten, vilket i sig medför att debatten kan avslutas genom att någonting kan förespråkas som objektivt sant och logsikt riktigt.

Det andra skälet till att vi utgår från ett objektivt värde är att ett värde som vi alla slår vakt om utgör också något som vi alla finner värdefullt att bevara. Det gäller med andra ord att vi inte låter detta värde gå oss förlorat. Sålunda grundar sig objektiv lag i ett objektivt värde också av detta skäl.

Det tredje skälet är att vi genom att fastställa ett objektivt värde, tar hänsyn till samtliga människor, utifrån varje människas utgångspunkt, vilket innebär att ingen människa är förfördelad. Det finns med andra ord ett förståndsmässigt giltigt skäl till varför vi alla skall underställa oss en sådan lag och varför sanktioner skall utdelas när någon kränker denna lag. Således handlar det hela också om sann rättvisa.

Rättigheternas grund

Det värde som utgör vår objektiva utgångspunkt, är livet som värde. Det är sålunda detta värde som skall upprätthållas och bevaras. Detta tar jag upp i min bok *Sagan om kejsarens nya kläder*.

Varför är då livet som värde objektivt?

Av det skälet att de människor som

refuserar livet inte existerar. En människa kan bevisligen inte hävda att hon tycker livet som värde är felaktigt och dåligt eftersom hon, genom sin blotta existens, bekräftar sitt livsbejakande. Det faktum att hon existerar kan inte sålunda bortförklaras genom meningslösa ord från hennes sida.

I valet och kvalet mellan det faktum att en människa existerar och att hon då eventuellt skulle hävda att hon ej skulle vilja existera men ändå gör det, så måste faktumet, rent logiskt, gå före utsagan. I annat fall skulle vi låta tomma och meningslösa ord gå före det faktum att hon existerar. Av detta skäl är livet som värde helt objektivt.

Det medel och den princip som upprätthåller livet som värde här på jorden utgör principen om icke våld och stöld. Det finns ingen annan princip och inget annat medel som upprätthåller detta värde, livet.

Varför upprätthåller principen om icke-våld och stöld livet här på jorden? Detta p g a att principen om icke-våld och stöld är den enda princip som alla människor på alla platser i alla tider kan leva efter, vilket också rent logiskt bekräftar, att det är den principen som bevarar och upprätthåller livet här på jorden.

Genom objektiv prövning, d v s genom att pröva en princip på alla människor så kan vi också, rent logiskt och analytiskt, härleda och finna ut, att det sagda är sant.

Låt oss, genom objektiv prövning, examinera principen om hotelser om våld. Personen A hotar personen B och B hotar A. Personerna A och B hotar personen C och C gör detsamma mot A och B etc. Så småningom skulle alla människor hota varandra för att uppnå sina subjektiva mål och nycker, och i samband med att hotelserna börjar nå sin fulländning så utplånas också livet.

Eftersom livet (det mänskliga livet) utplånas, så utgör det sålunda inte principen om fysiskt våld som bevarar livet här på jorden. Det är principens enda alternativ och motsats, d v s principen om icke-våld som bevarar livet. Detta bekräftas också av att om ingen människa skulle utöva våld (omfattande då också inget hot om fysiskt våld) så existerar livet, d v s principen om icke-våld klarar en objektiv prövning.

När det gäller stölden så utgör det också en princip som vi människor ej kan leva efter, d v s principen om utövandet av stöld klarar ej en objektiv prövning. Det är så-

lunda principen om icke stöld som också bevarar och upprätthåller livet här på jorden.

Detta bevarande av livet, d v s principen om "att ingen människa skall äga rätt att utöva fysiskt våld och stöld" är en princip genom vilken vi alla tar parti för livet som värde. Med andra ord existerar ej principen om icke-våld och stöld så existerar ej heller livet. Principen om icke-våld och stöld tillhör därför också livet som värde. Innebörden av detta enda bevarande av det mänskliga livet, d v s innebörden av "att ingen människa skall äga rätt att utöva fysiskt våld och stöld", är också, att kränkningar av principen är otillåtna. I andra ordalag, principen i sig själv förbjuder, rent logiskt, kränkningar av den.

Det sagda beträffande objektiva prövningar och principen om icke-våld och stöld tas, givetvis, mer ingående upp i boken.

Här skiljer sig sålunda den objektiva lagen och den objektiva principen från den subjektiva lagen. Den subjektiva lagen, som omnämns, upprätthåller ett subjektivt värde genom subjektiva medel. Det finns inte, som sagt, endast en sann väg för lagstiftaren att gå för att upprätthålla det subjektiva värde som den aktuella lagen slår vakt om. Det sagda är givetvis sant såvida inte medlet också utgör något mycket sällsynt att en viss typ av lag stiftas enbart för att den typen av lag utgör värdet i sig.

Nåväl, den sanna lagen till skillnad från den subjektiva lagen, utgör en avbild av ett sant och riktigt förhållande människor emellan här på jorden och utgör därför den enda sanna princip eller det enda sanna tillvägagångssättet (medlet) för att upprätthålla det objektiva kriteriet, livet. Därför utgör den objektiva principen och lagen i sin helhet något objektivt om den upprätthåller principen om icke-våld och stöld.

Rättighetskränkningar är fel

Men om det sagda då är sant så innebär väl det att det verkligen är felaktigt och brottsligt att kränka en människas rättigheter? Självklart är det så. Men hur vet vi att det sagda är sant? Därför att, exempelvis, du kan inse att det sagda är sant. Men hur kan någonting vara objektivt om inte alla människor har vetskap om det objektiva? Av samma skäl som att någonting kan vara subjektivt trots att alla människor inte vet om det. Jorden var också i stort sett rund vid det tillfället då människorna trodde att den var platt. I andra ordalag, jorden ändrar inte sin form allteftersom människorna får för sig någonting om dess form. Den objektiva sanningen består sålunda i att du kan inse att det som är objektivt också är det och att du kan inse att det som är subjektivt också är det.

Men detta låter ju otroligt, för människor kränks ju ideligen och detta skulle ju såsom faktum vara felaktigt? Självklart är det så. I sin konsekvens så skulle detta också innebära att grunderna för den s k välfärdsstaten utgör något orättvist och felaktigt? Självklart är det så.

Björn Lundahl

Beställ "Sagan om kejsarens nya kläder från Contra. Boken är på 222 sidor. Den kostar 180:- plus porto. Den kan beställas från Contra, Box 8052, 104 20 Stockholm. Telefon 08-654 95 52. Telefax 08-652 48 99. Vid förskotts betalning per postgiro 85 95 89-5 kostar boken 200:-.

BOK-NYTT

Bilder av Bildt

Om före statsminister Carl Bildt handlar en biografi, utkommen i lagom tid till valet i september och författad av frilansjournalisten Lars Lundberg, Märsta. I *Bilder av Bildt* beskrivs den snart 46-åriga moderatledarens levnad från vaggan, om inte till graven så till det ögonblick han blev statsminister. Det skall genast sägas att det är en god och välskriven bok som kanske inte avslöjar så förfärligt mycket om Bildt som tidigare var okänt, men som dock ger en nyanserad bild av en intressant och skicklig politiker.

Lars Lundberg är en seriös journalist som under en följd av år skrivit om frågor av intresse för envar som intresserat sig för demokratins villkor inför totalitära angrepp. Den som känner Lars Lundberg vet, att han tycker precis lika illa om kommunismen i t ex Vietnam och på Kuba som om den sovjetiska och östeuropeiska.

I boken om Bildt vidgar Lundberg således sina ramar. Han börjar med att ge en nog så intressant orientering om Bildts släkthållanden – bland gravsatta ättlingar hittar vi bl a en statsminister (Gillis Bildt), en hög diplomat (Carl Bildt d. ä.) och en generalstabschef (Knut Bildt). När den nu aktuella ätteläggen växte upp var han fascinerad av tennsoldater, modellflygplan och brandbilar. Litet senare visade han brådmogna talanger för studentpolitik. Lundberg återger ett studentikost och för den nitton-åriga Bildt karaktäristiskt yttrande i samband med kärhus-occupationen 1968:

"Ni talar väldigt mycket om

att ni står på marxistisk grund. Men jag skulle vilja veta vem som står på min blåa täckjacka."

Redan samma år invaldes Bildt i styrelsen för stockholmsavdelningen av Högerns ungdomsförbund (HUF). Men den som tror att Bildt var något slags mörkblå vänsterätare i alla lägen misstar sig. Ty Carl Bildt har städe haft den uppfattningen, att man bör hålla sig inom de åsiktsramar som fastställs av den rådande tidsandan. Han hade, med ett modernt uttryck, känsla för vad som var "politiskt korrekt". "Pragmatiker snarare än ideolog", betecknas han också enligt Lundberg av folk som kände honom. Därför kunde Bildt utan att skämmas godkänna en rad vänsterprojekt under sin tid inom studentpolitiken. Lundberg skriver:

"Och som ordförande i IU (Internationella utskottet) kunde Bildt den 23 november yrka att fullmäktige som insamlingsmål för vårterminen 1971 ville fastlägga: 1) familjeplaneringsprogrammet på (sic) Costa Rica via SIDA 2) Frelimo 3) FNL postgiro 400 499."

Inte bara Bildt utan också de välkända kärmedarbetarna, sedermera moderatpolitikerna

Carl Cederschiöld och Johan Hjertqvist, bidrog enligt författaren till "att upprätta kommunistiska regimer i Afrika och Indokina." Parallellt därmed protesterade Bildt och hans vänner via telegram till spanska ambassaden i Stockholm mot situationen i Francos Spanien.

Carl Bildt hoppade i likhet med många andra blivande fullblodspolitiker av studierna till förmån för den politiska karriären. Han blev undan för undan Gösta Bohmans handsekreterare, politisk sekreterare i Moderata samlingspartiet, riksdagsman, samordnare i den borgerliga trepartiregeringen, landstingsman, partiledare och 1991 statsminister. Om karriären hade vindlat sig något anorlunda kunde han i stället ha blivit tidningsman eller internationell säkerhetsexpert. När tiden tillät gifte sig Bildt också ett par gånger – 1974 med Kerstin Zetterberg, tio år senare med Göstas dotter Mia Bohman. Det utföll inte särskilt väl någon av gångerna, låt vara att äktenskapet med Mia resulterade i två barn.

Lars Lundberg är förtjänt av allt beröm för ett uppenbarligen idogt rannsokande av tillgängliga arkivhandlingar och intervjuande av Bildts gamla vänner och drabanter. Ibland kanske han litat väl mycket på dessas uppgifter, som när han (s. 52) låter nuvarande SIDA-mannen Ian Hamilton säga att Bildt "i princip" inte kunde stödja ett visst förslag under kärpolitiken av det enda skälet att det kom från Hamilton. Det är knappast troligt att den senare här är något obetingat sanningsvittne. Och det är inte riktigt att nuvarande *Contra*-medarbetaren Carl G. Holm (s. 65) skulle ha blivit utesluten ur Fria moderata studentförbundet för "högeravvikelser" (varken Holm eller någon annan *Contra* närstående person råkade ut för det ödet). Här har Lundberg-måhända litat på vänsterns myt-

bildning.

Under alla omständigheter kan den här Bildt-boken rekommenderas. Och vem vet, kanske Lars Lundberg får tillfälle återkomma i ärendet – mannen och politikern Carl Bildt torde tarva fler volymer framdeles.

Tommy Hansson

Lars Lundberg: *Bilder av Bildt. Om livet före Rosenbad*. Legus förlag (187 sidor). ISBN 91-88192-21-0.

Sociologins följeslagare

Sociologin, som är den yngsta av samhällsvetenskaperna, är väl den som betraktas med den största misstänksamheten inte minst från den bildade allmänheten, som på goda grunder förundrar sig över sådana forskningsresultat som t ex att ogifta och gifta ungdomar lägger ned större del av sina inkomster på nöjesliv än familjer med småbarn. Nu måste emellertid i rättvisans namn sägas, att det även finns seriöst forskande sociologer, och Hans Zetterberg är en av dem. Under sin mångskiftande verksamhet har han ju haft rika tillfällen att visa hur han till fulländning behärskar inte bara den granskande och registrerande statistikbetonade delen av ämnet, utan tack vare en enorm allmänbildning som bakgrundsfaktor förmår att både ställa de relevanta frågorna och att sätta in svaren i sina rätta sammanhang.

Skriften *Sociologins följeslagare* – liten till formatet men omfattande till innehållet – bygger på författarens verksamhet som lärare vid amerikanska universitet under 1950- och 60-talen, då han kom till insikt om sina studenters brist på idéhistoriska bakgrundskunskaper. Eftersom man knappast kan misstänka svenska studenter för att ha djupare historiska insikter än sina amerikanska jämnåriga, är det mycket tacknäm-

Bilder av Bildt

LARS LUNDBERG

ligt, att åtminstone delar av detta arbete nu görs tillgängliga för svensk publik. Det behöver knappast betonas, att boken är av stort intresse inte bara för sociologistuderande utan verkligen för alla som är aktivt intresserade av samhällsproblemen.

Det är alltså fråga om ett vetenskapshistoriskt arbete, där några alltiämt ryktbara och några helt men orättvist bortglömda 1800-talstänkare presenteras. Naturligtvis finns det många som undrar varför vi inte skall låta det förflutna skyddas av glömskan – men här skulle jag vilja citera min gamle lärare i nationalekonomi, som försökte motivera oss 50-talsstudenter för doktrinhistorien (fördomsfullt moderna som vi var även på den tiden) genom att visserligen hålla med om att idéhistorien är full av lik:

"Men det är lik som tittar på oss och som det kan blåsas liv i när som helst, när vi minst anar det"...

Författaren, har lyckats utomordentligt väl med sin uppgift att slå en brygga mellan vår livssituation och vårt bakgrunds-förflutna. Han nöjer sig alltså inte med att presentera de stora tänkarna i den miljö de levde i,

han visar även vilken aktualitet deras idéer har för vår tid, både i de fall då deras lärjungar och eftersägare medvetet hänvisar till dem och i de fall då deras tankar bara "ligger i luften" trots att ibland inte ens deras namn bevarats i vårt kollektiva minne.

Det är därför man bör vara synnerligen tacksam för den utmärkta presentationen av sådana udda tänkare som Robert Michels och Vilfredo Pareto. Den senare, som väl gjort sina främsta insatser inom nationalekonomien, har blivit orättvist förträngd delvis i varje fall, därför att han utan att själv vara fascist – han dog år 1923, året efter Mussolinis maktövertagande – ändå har återopats som en av fascismens teoretiker. Likväl förefaller hans tankar om eliternas uppgång och fall förunderligt moderna, särskilt i vår dynamiska tid. Detta gäller inte minst "elitcirkulationen", och citatet från en av hans skrifter, att "människans historia är historien om kontinuerliga utbyten av eliter".

Liknande aha-upplevelser får man vid redogörelsen för Robert Michels utredningar av de faktorer som påverkar maktstrukturerna inom organisatio-

nerna, det man upplever som byråkratisering, funktionärernas kunskapsövertag över medlemmarna, toppstyrningen. Även behandlingen av de alltiämt välkända eller i varje fall mångomtalade sociologerna Max Weber och Emile Durkheim ger nya och tänkvärda infallsvinklar. Särskilt Webers utläggningar om den protestantiska etikens betydelse för kapitalismens uppkomst hör ju till samhällstänkandets eviga följeslagare, och vill man ha belägg för den tankegångens bärkraft räcker det väl med en hänvisning till all den tankemöda som har ägnats att bevisa dess felaktighet.

Än Marx då, frågar säkerligen Vän av Ordning. Jodå, han är visst med, nämligen som slutpunkt i det inledningskapitel som behandlar förberedelserna till sociologiens förhistoria. Därigenom sätts han på ett pedagogiskt skickligt sätt in i sitt sammanhang med de "utopiska", eller som man även kallar dem "etiska", socialister som han kritiserade och vilkas lärjungar han hela sitt liv så intensivt bekämpade. Marx var emellertid inte bara en mycket framgångsrik politisk agitator, han var även en vetenskapligt sko-

lad samhällstänkare som faktiskt var öppen för nya intryck och reviderade gamla ståndpunktstaganden. Därför är det alltid så lätt att finna motsägelser i hans förkunnelse, då man jämför hans olika uttalanden från olika tidpunkter, till stor bedrövelse för testuggande experter. Självklart håller sig Hans Zetterberg för god för sådana enkla övningar.

I stället visar han upp hur den moderna tokvänstern bygger sin tro på Marx ungdomsskrifter, som han hade författat före brytningen med de "utopiska, socialisterna", skrifter som mästaren sedan tog avstånd från redan på ett tidigt stadium av sin verksamhet och som inte har haft någon som helst betydelse för vare sig den revisionistiska socialdemokratin eller den revolutionära kommunismen. Detta kan vara en väsentlig del av förklaringen till att de romantiska vänsterrörelserna står så främmande inför både det borgerliga samhället och det socialistiska eller socialdemokratiska etablissemanget.

Birger Larsson

Hans Zetterberg: Sociologins följeslagare. Ratio. ISBN 91-7568-043-2.

CONTRA 4 1995

I kommande nr fortsätter vår serie om det kalla krigets hjältar med en artikel om mannen som enade Kina och senare upprättade Republiken Kina på Taiwan som ett ekonomiskt maktcentrum i Ostasien; med andra ord Chiang Kai-shek. Vi räknar också med att följa upp vad som händer i Angola, där det kommunistiska MPLA tycks ha konsoliderat makten med hjälp av sydafrikanska legosoldater. Vidare tar vi upp den tyvärr alltiämt aktuella frågan om statstelevisionens vänstervridning.

...kommer i augusti